

Βρυξέλλες, 11 Δεκεμβρίου 2025
(OR. en)

16065/25

JAI 1806
FREMP 366

ΔΙΑΒΙΒΑΣΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Αποστολέας:	Για τη Γενική Γραμματέα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η κα Martine DEPREZ, Διευθύντρια
Αποδέκτης:	κα Thérèse BLANCHET, Γενική Γραμματέας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης
Αριθ. εγγρ. Επιτρ.:	COM(2025) 751 final
Θέμα:	ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Ετήσια έκθεση του 2025 σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ Απολογισμός της εφαρμογής της στρατηγικής για την ενίσχυση της εφαρμογής του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στην ΕΕ

Βρυξέλλες, 5.12.2025
COM(2025) 751 final

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Ετήσια έκθεση του 2025 σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών
Δικαιωμάτων της ΕΕ**

**Απολογισμός της εφαρμογής της στρατηγικής για την ενίσχυση της εφαρμογής του
Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στην ΕΕ**

Ετήσια έκθεση του 2025 σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ

Απολογισμός της εφαρμογής της στρατηγικής για την ενίσχυση της εφαρμογής του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στην ΕΕ

Πίνακας περιεχομένων

1. Εισαγωγή.....	2
2. Διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής του Χάρτη από τα κράτη μέλη	4
3. Ενδυνάμωση των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, των υπερασπιστών των δικαιωμάτων και των επαγγελματιών του κλάδου της δικαιοσύνης	12
4. Προώθηση της χρήσης του Χάρτη ως πυξίδας για τα θεσμικά όργανα της ΕΕ	19
5. Περαιτέρω ευαισθητοποίηση των πολιτών ως προς τα δικαιώματα που έχουν δυνάμει του Χάρτη.....	23
6. Συμπέρασμα	25

1. Εισαγωγή

Το 2025 σηματοδοτεί την 25η επέτειο του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης)¹. Ο Χάρτης, ο οποίος διακηρύχθηκε στη Νίκαια στις 7 Δεκεμβρίου 2000, κατοχυρώνει τα θεμελιώδη δικαιώματα όλων των προσώπων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Επαναβεβαιώνει και συνενώνει τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα καθώς και τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα, προσαρμόζοντάς τα στο πλαίσιο της ΕΕ. Ο Χάρτης υπογραμμίζει τον ρόλο των θεμελιωδών δικαιωμάτων ως ιδρυτικών αξιών της ΕΕ, τις οποίες οφείλουν να σέβονται τόσο τα θεσμικά όργανα της ΕΕ όσο και τα κράτη μέλη της κατά την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης.

Το 2020 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε τη **στρατηγική της για την ενίσχυση της εφαρμογής του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στην ΕΕ** (στο εξής: στρατηγική για τον Χάρτη)², αναγνωρίζοντας την ανάγκη πραγμάτωσης των δικαιωμάτων και των αρχών του Χάρτη για όλους. Η στρατηγική για τον Χάρτη, η οποία εφαρμόζεται από το 2020 και θα συνεχιστεί έως το 2030, βασίζεται στην **αποτελεσματική συνεργασία** μεταξύ της Επιτροπής και των συμφεροντούχων που έχουν καίρια σημασία για την ενίσχυση της υλοποίησης και της εφαρμογής των θεμελιωδών δικαιωμάτων —των εθνικών, των περιφερειακών και των τοπικών αρχών, της κοινωνίας των πολιτών και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των επαγγελματιών του κλάδου της δικαιοσύνης και των θεσμικών οργάνων της ΕΕ. Η στρατηγική καλύπτει επίσης την ανάγκη ενημέρωσης του κοινού σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα και τα διαθέσιμα μέσα έννομης προστασίας σε περίπτωση παραβιάσεων των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Τα τελευταία χρόνια δόθηκε μεγαλύτερη έμφαση στην προώθηση και στη διαφύλαξη των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε ολόκληρη την ΕΕ. Τα θεμελιώδη δικαιώματα του Χάρτη —με τις συνιστώσες του που αφορούν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, τις ελευθερίες, την ισότητα, την αλληλεγγύη, τα δικαιώματα των πολιτών και τη δικαιοσύνη— βρίσκονται στο επίκεντρο της νομοθεσίας και των πολιτικών της ΕΕ, αντικατοπτρίζοντας την κοινή μας δέσμευση για μια δημοκρατική και δίκαιη κοινωνία. Κατά τα πρώτα πέντε έτη εφαρμογής της στρατηγικής, θεσπίστηκε νέα ενωσιακή νομοθεσία που προστατεύει και προωθεί συγκεκριμένα θεμελιώδη δικαιώματα³. Η εν λόγω νομοθεσία περιγράφει λεπτομερώς ορισμένες από τις υποχρεώσεις των κρατών μελών όσον αφορά τα θεμελιώδη δικαιώματα και αναθέτει σε ομάδες συμφεροντούχων, όπως είναι οι ανεξάρτητοι φορείς θεμελιωδών δικαιωμάτων και η κοινωνία των πολιτών, την υποστήριξη της εφαρμογής του Χάρτη μέσω του ρόλου που διαδραματίζουν στην εφαρμογή του σχετικού δικαίου της Ένωσης.

¹ Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ C 326 της 26.10.2012, σ. 391).

² [COM\(2020\) 711 final](#).

³ Συμπεριλαμβανομένων της [πράξης για τις ψηφιακές υπηρεσίες του ευρωπαϊκού κανονισμού για την ελευθερία των μέσων ενημέρωσης](#), των [οδηγιών για τους φορείς ισότητας της οδηγίας για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της εξ οικείων βίας](#), της [οδηγίας για τη μισθολογική διαφάνεια](#), της [πρότασης για την αναθεώρηση της οδηγίας για τα δικαιώματα των θυμάτων](#), και της [πρότασης αναδιאτύπωσης της οδηγίας για το υλικό σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών](#).

Ωστόσο, η επίτευξη προόδου στον τομέα της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων δεν μπορεί να θεωρηθεί δεδομένη⁴. Οι μηχανισμοί για την προστασία των δικαιωμάτων αυτών πρέπει να παραμένουν λειτουργικοί ανά πάσα στιγμή, ενώ απαιτούνται συνεχείς προσπάθειες σε όλα τα επίπεδα για τη διασφάλιση και την ενίσχυση της προστασίας των δικαιωμάτων του Χάρτη.

Πότε εφαρμόζεται ο Χάρτης;

Με την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας το 2009, ο Χάρτης απέκτησε το ίδιο νομικό κύρος με τις Συνθήκες⁵, δηλαδή με το δίκαιο της Ένωσης στο οποίο βασίζονται η νομοθεσία και οι πολιτικές της ΕΕ. Τα θεσμικά και λοιπά όργανα και οργανισμοί της ΕΕ πρέπει να συμμορφώνονται με τον Χάρτη σε όλες τις δραστηριότητές τους, όπως και τα κράτη μέλη όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης⁶.

Τα κράτη μέλη εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης, όταν:

- θέτουν σε εφαρμογή την ενωσιακή νομοθεσία με τη θέσπιση μέτρων μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο·
- θεσπίζουν νομοθεσία όταν το δίκαιο της Ένωσης επιβάλλει συγκεκριμένες υποχρεώσεις ή επιτρέπει παρεκκλίσεις⁷·
- θεσπίζουν ειδικά μέτρα που προορίζονται να συμβάλουν στην επίτευξη του στόχου μιας πράξης της ΕΕ, όταν αυτό επιτρέπεται από την εν λόγω πράξη·
- εφαρμόζουν χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ σύμφωνα με τους ενωσιακούς κανόνες χρηματοδότησης.

Η έκθεση για τον Χάρτη του τρέχοντος έτους αποτελεί σημαντική ευκαιρία για τον απολογισμό της προόδου όσον αφορά την εφαρμογή της στρατηγικής για τον Χάρτη. Η έκθεση παρουσιάζει μια επισκόπηση των μέτρων που ελήφθησαν μεταξύ του 2020 και του 2025 για την ενίσχυση της εφαρμογής του Χάρτη σε επίπεδο ΕΕ και στα κράτη μέλη. Εφιστά επίσης την προσοχή στις προκλήσεις που δεν έχουν ακόμη αντιμετωπιστεί εν προκειμένω και προσδιορίζει τους τομείς στους οποίους απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες, προτείνοντας τομείς που επιδέχονται βελτίωση και στηρίζοντας τη βαθύτερη συνεργασία μεταξύ των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, των κρατών μελών και άλλων συμφεροντούχων για το δεύτερο ήμισυ της εφαρμογής της στρατηγικής.

Η Επιτροπή συγκέντρωσε στοιχεία για την παρούσα έκθεση μέσω **διαφόρων στοχευμένων διαβουλεύσεων** και μέσω πρόσκλησης υποβολής στοιχείων⁸. Η παρούσα έκθεση βασίζεται στην ποιοτική αξιολόγηση των παρατηρήσεων που υποβλήθηκαν στο πλαίσιο των

⁴ Βλ. έκθεση του 2025 για το κράτος δικαίου [[COM\(2025\) 900 final](#)], σ. 1· FRA, [Έκθεση για τα θεμελιώδη δικαιώματα 2025](#), σ. 21.

⁵ Άρθρο 6 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (στο εξής: ΣΕΕ).

⁶ Άρθρο 51 παράγραφος 1 του Χάρτη.

⁷ Τα κράτη μέλη, όταν θεσπίζουν νόμους σε τομέα εκτός αρμοδιότητας της ΕΕ και στον οποίο δεν υπάρχει ενωσιακή νομοθεσία, δεν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης και ο Χάρτης δεν εφαρμόζεται. Ωστόσο, πολλά θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται στον Χάρτη αναγνωρίζονται επίσης από τα εθνικά συντάγματα και τη νομολογία καθώς και από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην οποία όλα τα κράτη μέλη είναι συμβαλλόμενα μέρη.

⁸ [Πείτε την άποψή σας — Ενδιάμεση επανεξέταση της στρατηγικής σχετικά με τον Χάρτη](#).

διαβουλεύσεων, συμπεριλαμβανομένων των στοχευμένων διαδικτυακών διαβουλεύσεων με: i) τα κράτη μέλη⁹, ii) τα σημεία επαφής για τον Χάρτη¹⁰, iii) περιφερειακές και τοπικές αρχές¹¹, iv) το Ευρωπαϊκό Δίκτυο των Εθνικών Οργανισμών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα (ENNHRI), το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Φορέων Ισότητας (Equinet), το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Διαμεσολαβητών (ENO) και τα μέλη τους¹², v) δικαστές και άλλους επαγγελματίες του κλάδου της δικαιοσύνης, παρόχους δικαστικής κατάρτισης και τα δίκτυά τους¹³, vi) τις υπηρεσίες της Επιτροπής και vii) τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (στο εξής: FRA). Πραγματοποιήθηκε διαδικτυακή διαβούλευση με την κοινωνία των πολιτών μέσω της πλατφόρμας θεμελιωδών δικαιωμάτων του FRA¹⁴ καθώς και σειρά συνεδριάσεων διαβούλευσης¹⁵.

2. Διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής του Χάρτη από τα κράτη μέλη

Τα κράτη μέλη διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην υλοποίηση και την εφαρμογή του Χάρτη, με τις εθνικές αρχές να παρέχουν πλήρη ισχύ στα θεμελιώδη δικαιώματα κάθε φορά που εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης. Ως εκ τούτου, στη στρατηγική για τον Χάρτη, η Επιτροπή δεσμεύτηκε να **ενισχύσει την εταιρική της σχέση με τα κράτη μέλη προκειμένου να διασφαλίσει την αποτελεσματική υλοποίηση και εφαρμογή του Χάρτη** με την πρόληψη των παραβιάσεων των θεμελιωδών δικαιωμάτων, την προώθηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα, την αύξηση του συντονισμού και τη διασφάλιση της επιβολής.

2.1. Σημεία επαφής για τον Χάρτη

Για να εξασφαλιστούν ο αποτελεσματικός συντονισμός και η συνεργασία όσον αφορά την εφαρμογή του Χάρτη, η συντριπτική πλειονότητα των **κρατών μελών όρισε εθνικό σημείο επαφής για τον Χάρτη**¹⁶. Η Επιτροπή στήριξε το έργο τους διοργανώνοντας ενημερωτικές συναντήσεις και ανταλλαγές βέλτιστων πρακτικών τόσο διαδικτυακά όσο και διά ζώσης και παρέχοντας επικαιροποιήσεις σχετικά με τον Χάρτη. Προκειμένου να ενισχυθούν περαιτέρω οι προσπάθειες αυτές, η Επιτροπή θα οργανώσει τις εργασίες των σημείων επαφής για τον

⁹ Ελήφθησαν απαντήσεις από 20 συμμετέχοντα κράτη μέλη: AT, BE, BG, CY, DK, FI, FR, DE, HU, IE, IT, LU, NL, PL, PT, RO, SK, SI, ES και SE.

¹⁰ Ελήφθησαν απαντήσεις από 12 συμμετέχοντα σημεία επαφής για τον Χάρτη: AT, BE, HR, CY, FI, LV, LT, MT, NL, RO, ES και SE.

¹¹ 51 συμμετέχοντες.

¹² 23 συμμετέχοντες.

¹³ 112 συμμετέχοντες.

¹⁴ [Κοινωνία των πολιτών και πλατφόρμα θεμελιωδών δικαιωμάτων](#). Ελήφθησαν συνολικά 101 απαντήσεις. Η διαβούλευση κοινοποιήθηκε μέσω της πλατφόρμας θεμελιωδών δικαιωμάτων του FRA. Η πλατφόρμα αποτελείται από πάνω από 1 000 οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, συνδικαλιστικές οργανώσεις, οργανώσεις θρησκευτικού χαρακτήρα, εμπειρογνώμονες που εκπροσωπούν την ακαδημαϊκή κοινότητα και ερευνητικά ιδρύματα καθώς και μεμονωμένους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

¹⁵ Με την ομάδα εργασίας του Συμβουλίου «Θεμελιώδη δικαιώματα, δικαιώματα του πολίτη και ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων» την Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου· την επιτροπή «Ιθαγένεια, διακυβέρνηση, θεσμικές και εξωτερικές υποθέσεις» της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών· την ειδική ομάδα για τα θεμελιώδη δικαιώματα και το κράτος δικαίου της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής· και την Ύπατη Αρμοστεία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

¹⁶ Διαβούλευση με τα κράτη μέλη, ερώτηση 2.

Χάρτη στο πλαίσιο **δικτύου της Επιτροπής** με σκοπό την τακτική ανταλλαγή απόψεων σχετικά με την υλοποίηση και την εφαρμογή του Χάρτη.

Οι εθνικές διοικήσεις είναι οι πλέον κατάλληλες να καθορίσουν τον τρόπο με τον οποίο θα πρέπει να οργανωθούν τα καθήκοντα των σημείων επαφής για τον Χάρτη, ώστε να βελτιωθεί αποτελεσματικά ο συντονισμός στον τομέα των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε κάθε εθνικό πλαίσιο¹⁷. Από τις διαβουλεύσεις προκύπτει επίσης ότι τα σημεία επαφής έχουν τη δυνατότητα να συνεργαστούν περαιτέρω με φορείς θεμελιωδών δικαιωμάτων, την κοινωνία των πολιτών και τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές¹⁸. Συνεπώς, η Επιτροπή **καλεί τα κράτη μέλη να ενισχύσουν τα μέτρα παροχής πληροφοριών, ευαισθητοποίησης και ανάπτυξης ικανοτήτων για τον Χάρτη** σε εθνικό επίπεδο, μεταξύ άλλων **με την υποστήριξη των δραστηριοτήτων των σημείων επαφής για τον Χάρτη** και με τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και των εθνικών οργανισμών ανθρωπίνων δικαιωμάτων (στο εξής: ΕΟΑΔ) στις εργασίες αυτές.

2.2. Προώθηση της κατάρτισης σχετικά με τον Χάρτη

Στη στρατηγική για τον Χάρτη, τα κράτη μέλη καλούνται να προωθήσουν τη χρήση του Χάρτη και την ενημέρωση γι' αυτόν, αναπτύσσοντας **κατευθυντήριες γραμμές και κατάρτιση για τις εθνικές, τις περιφερειακές και τις τοπικές διοικήσεις και ανταλλάσσοντας βέλτιστες πρακτικές**¹⁹, και να ενθαρρύνουν την αμοιβαία μάθηση όσον αφορά τον Χάρτη. Παρότι τα μισά κράτη μέλη έχουν οργανώσει ειδική κατάρτιση σχετικά με τον Χάρτη²⁰, απαιτείται πιο στοχευμένη κατάρτιση για να διασφαλιστεί ότι οι αρμόδιες αρχές έχουν επαρκή γνώση των θεμελιωδών δικαιωμάτων²¹. Η Επιτροπή, προκειμένου να βοηθήσει τους εθνικούς συμφεροντούχους να υλοποιήσουν και να εφαρμόσουν τον Χάρτη, θα στηρίξει περαιτέρω τις προσπάθειες αυτές με τη **δρομολόγηση σχετικού προγράμματος αμοιβαίας μάθησης** μέσω ανταλλαγών μεταξύ ομοτίμων, εργαστηρίων και διακρατικής ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών.

¹⁷ Τα καθήκοντα των σημείων επαφής ποικίλλουν και περιλαμβάνουν την ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών σχετικά με τον Χάρτη (92 %), την παροχή ή τον συντονισμό της κατάρτισης σχετικά με τον Χάρτη (58 %), την παροχή συνδρομής στις αρχές για την αξιολόγηση των επιπτώσεων της νομοθεσίας και των πολιτικών στα θεμελιώδη δικαιώματα (25 %), τη διοργάνωση εκδηλώσεων για τον Χάρτη, δραστηριότητες που σχετίζονται με τη χρηματοδότηση της ΕΕ και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τον Χάρτη στην Επιτροπή και τον FRA· διαβούλευση με τα σημεία επαφής για τον Χάρτη, ερώτηση 2· διαβούλευση με τα κράτη μέλη, ερώτηση 3. Οι κύριες προκλήσεις είναι η έλλειψη χρόνου λόγω άλλων εργασιακών καθηκόντων (83 %), το ευρύ πεδίο των δυναμικών καθηκόντων (83 %) και η ασαφής καθοδήγηση από την Επιτροπή (67 %)· διαβούλευση με τα σημεία επαφής για τον Χάρτη, ερώτηση 7· διαβούλευση με τα κράτη μέλη, ερώτηση 6.

¹⁸ Τα περισσότερα καθήκοντα των σημείων επαφής εκτελούνται στο πλαίσιο των κυβερνήσεων (67 %), με την ΕΕ (33 %), την κοινωνία των πολιτών (25 %) και τους ΕΟΑΔ, τους φορείς ισότητας και τους διαμεσολαβητές (17 %)· διαβούλευση με τα σημεία επαφής για τον Χάρτη, ερώτηση 5.

¹⁹ 16 κράτη μέλη έχουν ανταλλάξει βέλτιστες πρακτικές σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη στη διαδικτυακή πύλη της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης ([Βέλτιστες πρακτικές των κρατών μελών σχετικά με τον Χάρτη](#)). Το 58 % των κρατών μελών που απάντησαν δηλώνει ότι έχει επικαιροποιήσει την πύλη (διαβούλευση με τα κράτη μέλη, ερώτηση 10)· και 23 έχουν παράσχει πληροφορίες σχετικά με τους φορείς από τους οποίους μπορούν να ζητήσουν έννομη προστασία για παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων ([Εθνικά δικαστήρια και λοιποί μη δικαστικοί φορείς](#)).

²⁰ 53 % των κρατών μελών που απάντησαν· διαβούλευση με τα κράτη μέλη, ερώτηση 9. Δεδομένου ότι μόνο 20 κράτη μέλη συμμετείχαν στη διαβούλευση, τα αποτελέσματα παραμένουν ενδεικτικά.

²¹ Διαβούλευση με τα κράτη μέλη, ερώτηση 25.

Ο FRA έχει στηρίξει την εφαρμογή του Χάρτη σε εθνικό επίπεδο μέσω της συλλογής και ανάλυσης δεδομένων, μεταξύ άλλων και στις **εκθέσεις του για τα θεμελιώδη δικαιώματα** και στη βάση δεδομένων **Charterpedia**²². Για να καταστεί δυνατή η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών σχετικά με τον Χάρτη, ο FRA και η Επιτροπή διοργανώνουν, από το 2023, **ετήσια διαδικτυακή εκδήλωση CharterXchange**, στην οποία συμμετέχουν επαγγελματίες και άλλοι ενδιαφερόμενοι συμμετέχοντες, συμπεριλαμβανομένων εθνικών διοικήσεων, για να ανταλλάξουν εμπειρίες και να συζητήσουν τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που σχετίζονται με την εφαρμογή του Χάρτη²³.

Η Επιτροπή και ο FRA έχουν **αναπτύξει προγράμματα κατάρτισης και υλικό σχετικά με τον Χάρτη και θα συνεχίσουν να αυξάνουν την ενημέρωση σχετικά με το υφιστάμενο υλικό**, τις πληροφορίες και τα εργαλεία. Τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται περαιτέρω να αναπτύξουν ενημερωτικό και εκπαιδευτικό υλικό σχετικά με τον Χάρτη στις εθνικές τους γλώσσες, μεταξύ άλλων, κατά περίπτωση, με τη μετάφραση των εργαλείων του FRA για τον Χάρτη και την προσαρμογή τους στο εθνικό πλαίσιο.

2.3. Αύξηση της χρήσης των εκτιμήσεων επιπτώσεων στα θεμελιώδη δικαιώματα σε εθνικό επίπεδο

Στη στρατηγική για τον Χάρτη, τα κράτη μέλη κλήθηκαν **να χρησιμοποιούν εκτιμήσεις επιπτώσεων και διαδικασίες νομοθετικού ελέγχου** προκειμένου να διασφαλίζουν ότι οι πρωτοβουλίες για την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ συμμορφώνονται με τον Χάρτη²⁴. Ορισμένα κράτη μέλη έχουν αναπτύξει κατευθυντήριες γραμμές και χρησιμοποιούν συμβουλευτικά όργανα και δημόσιες διαβουλεύσεις για να βοηθήσουν στην εφαρμογή του Χάρτη, ενώ τα υπουργεία και τα κοινοβουλευτικά όργανα διαδραματίζουν επίσης κεντρικό ρόλο στην εποπτεία και την εξέταση της συμμόρφωσης των νομοθετικών προτάσεων με τον Χάρτη²⁵. Ταυτόχρονα, έρευνα του FRA δείχνει ότι δεν διενεργούνται συστηματικά εκτιμήσεις των επιπτώσεων των νομοθετικών προτάσεων στα θεμελιώδη δικαιώματα²⁶ και οι εκ των

²² Συμβολή του FRA, σ. 3-4, αναφορές στην [Charterpedia](#) και στην [έκθεση για τα θεμελιώδη δικαιώματα 2025](#). Η [Charterpedia](#) περιλαμβάνει άρθρα του Χάρτη διαθέσιμα σε όλες τις γλώσσες της ΕΕ, νομολογία και παραπομπές στη νομοθεσία διαθέσιμες στα αγγλικά και στην εθνική γλώσσα της αντίστοιχης χώρας. [Εγχειρίδιο του Χάρτη](#), [εγχειρίδιο εκπαιδευτή](#) και [μαθήματα ηλεκτρονικής μάθησης](#) διατίθενται σε όλες τις γλώσσες εκτός από GA και MT. Βλ. [FRA material and resources on the Charter](#) (Υλικό και πόροι του FRA σχετικά με τον Χάρτη), [Charter factsheets](#) (Ενημερωτικά δελτία σχετικά με τον Χάρτη).

²³ Π.χ. [2nd Annual EU CharterXchange](#) (2η ετήσια εκδήλωση EU CharterXchange), [3rd Annual EU CharterXchange](#) (3η ετήσια εκδήλωση EU CharterXchange).

²⁴ Το 79 % των κρατών μελών που απάντησαν αναφέρει ότι χρησιμοποιεί εκτιμήσεις επιπτώσεων και νομοθετικό έλεγχο για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με τον Χάρτη (διαβούλευση με τα κράτη μέλη, ερώτηση 7).

²⁵ Το 37 % των κρατών μελών που απάντησαν έχει εκδώσει κατευθυντήριες γραμμές προς τις αρχές σχετικά με την εκτίμηση των επιπτώσεων στον Χάρτη κατά τη μεταφορά και την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης· διαβούλευση με τα κράτη μέλη, ερώτηση 7. Ο ρόλος των εθνικών κοινοβουλίων αναφέρεται από τις DE, FI, HU, IE και ES· διαβούλευση με τα κράτη μέλη, ερώτηση 8. Ειδική κατάρτιση διοργανώθηκε για τις εθνικές, τις τοπικές ή τις περιφερειακές αρχές στο 53 % αυτών των κρατών μελών.

²⁶ Οι εκτιμήσεις των επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα καλύπτουν 1) τις εκ των προτέρων εκτιμήσεις των επιπτώσεων (την εκτίμηση των πιθανών επιπτώσεων της νομοθεσίας)· 2) τον νομικό έλεγχο (αξιολόγηση νομοθετικής πρότασης με βάση τα πρότυπα για τα θεμελιώδη δικαιώματα)· και 3) τις εκ των υστέρων αξιολογήσεις (εκ των υστέρων αξιολογήσεις του τρόπου με τον οποίο η νομοθεσία έχει επηρεάσει τα θεμελιώδη δικαιώματα μετά την εφαρμογή της)· FRA, 2025, «Better legislation: Human rights impact assessments in

υστέρων αξιολογήσεις αποτελούν την εξαίρεση και όχι τον κανόνα. Αυτό καταδεικνύει την ανάγκη να συνεχιστεί η στήριξη των εθνικών αρχών για την αξιολόγηση των επιπτώσεων που ενδέχεται να έχει η εθνική νομοθεσία για τη μεταφορά των υποχρεώσεων βάσει του δικαίου της Ένωσης στα θεμελιώδη δικαιώματα, όταν τα μέτρα μεταφοράς θα μπορούσαν να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στα δικαιώματα που απορρέουν από τον Χάρτη. Η Επιτροπή καλεί τα σημεία επαφής για τον Χάρτη να θέσουν στη διάθεση των υπευθύνων χάραξης πολιτικής σε εθνικό και τοπικό επίπεδο σχετικά εργαλεία και πληροφορίες που θα τους βοηθήσουν κατά τη διενέργεια των εν λόγω εκτιμήσεων επιπτώσεων.

2.4. Ο ρόλος των τοπικών και των περιφερειακών αρχών

Ο Χάρτης χρησιμοποιείται από τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές²⁷, και το **πλαίσιο του FRA για τις πόλεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων**²⁸ θεωρείται χρήσιμο για να τις βοηθήσει να αναπτύξουν σχέδια δράσης και δίκτυα που βασίζονται στα θεμελιώδη δικαιώματα²⁹. Στο πλαίσιο του έργου **RIGHTSCITIES**³⁰, το οποίο χρηματοδοτείται από το **πρόγραμμα «Πολίτες, ισότητα, δικαιώματα και αξίες» (CERV)**, αναπτύσσονται ειδικά εργαλεία κατάρτισης. Από το 2021 η Επιτροπή βοηθά τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές να προωθήσουν τον Χάρτη μέσω της **πρόσκλησης υποβολής προτάσεων για την αδελφοποίηση πόλεων** του προγράμματος CERV³¹. Η αδελφοποίηση πόλεων δημιουργεί ευκαιρίες συνεργασίας μεταξύ των δήμων σε διάφορες χώρες, επιτρέποντας στις τοπικές αρχές να αντιμετωπίσουν κοινές προκλήσεις υπό το πρίσμα του Χάρτη. Τα έργα επικεντρώθηκαν, για παράδειγμα, στην απαγόρευση των διακρίσεων, στην ένταξη, στη δημοκρατική συμμετοχή, στην ισότητα των φύλων και στα δικαιώματα των ατόμων που ανήκουν σε μειονότητες.

Ωστόσο, απαιτούνται περαιτέρω πληροφορίες σχετικά με την προστιθέμενη αξία του Χάρτη σε σύγκριση με άλλες πράξεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα καθώς και πότε εφαρμόζεται σε τοπικό επίπεδο³². Σύμφωνα με τις διαβουλεύσεις, υπάρχει ανάγκη για περαιτέρω πρακτική

lawmaking» (Βελτίωση της νομοθεσίας: Εκτιμήσεις των επιπτώσεων στα ανθρώπινα δικαιώματα κατά τη νομοπαρασκευαστική διαδικασία).

²⁷ Οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές που απάντησαν χρησιμοποιούν τον Χάρτη για την τεκμηρίωση της πολιτικής και της λήψης αποφάσεων (33 %), τη χρηματοδότηση της ΕΕ (33 %) και την ευαισθητοποίηση (25 %): διαβούλευση με τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές, ερώτηση 6. Ως τους τομείς πολιτικής στους οποίους μπορούν οι αρχές να χρησιμοποιήσουν αποτελεσματικότερα τον Χάρτη προσδιορίζουν την ισότητα και την απαγόρευση των διακρίσεων (80 %), τη στέγαση, την υγεία, την εκπαίδευση, την κοινωνική προστασία και τη στήριξη των ευάλωτων ομάδων (59 %), την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα (49 %) και την τοπική δημοκρατία (57 %): διαβούλευση με τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές, ερώτηση 11. Το 52,94 % των απαντησάντων προερχόταν από την Πολωνία, γεγονός που επηρεάζει την αποδεικτική ισχύ αυτής της διαβούλευσης.

²⁸ [Human rights cities in the EU: a framework for reinforcing rights locally](#) (Πόλεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην ΕΕ: πλαίσιο ενίσχυσης των δικαιωμάτων σε τοπικό επίπεδο). Το πλαίσιο αυτό είναι γνωστό στο 41 % των απαντησάντων.

²⁹ Διαβούλευση με τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές, ερώτηση 10.

³⁰ [RIGHTSCITIES — Ινστιτούτο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Ανθρωπιστικού Δικαίου Raoul Wallenberg. RIGHTSCITIES— LBI für Grund- und Menschenrechte.](#)

³¹ Από τα 400 έργα που χρηματοδοτήθηκαν μεταξύ του 2021 και του 2025, περίπου το 10 % αναφέρεται στον Χάρτη.

³² Διαβούλευση με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, ερωτήσεις 15 και 21. Το 47 % των απαντησάντων δεν αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για την αύξηση της χρήσης του Χάρτη από την αρχή του, ενώ το 33 % δεν γνωρίζει καμία τέτοια πρωτοβουλία: διαβούλευση με τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές, ερώτηση 12.

στήριξη, όπως εξατομικευμένη κατάρτιση, ευαισθητοποίηση και χρηματοδότηση³³. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή **καλεί τα κράτη μέλη να στηρίζουν τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές για την εφαρμογή του Χάρτη**, με την αξιοποίηση, για παράδειγμα, του υλικού που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο του έργου RIGHTSCITIES.

2.5. Πρόληψη, παρακολούθηση και επιβολή

Σύμφωνα με το δίκαιο της Ένωσης, οι εθνικές αρχές έχουν την κύρια ευθύνη για την ορθή εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ. Τα εθνικά δικαστήρια διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην επιβολή του Χάρτη, εφαρμόζοντας και ερμηνεύοντας το δίκαιο της Ένωσης στην εσωτερική έννομη τάξη. Ο μηχανισμός προδικαστικής παραπομπής θεσπίζει μηχανισμό διαλόγου μεταξύ του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των εθνικών δικαστηρίων για τη διασφάλιση της ομοιόμορφης ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένου του Χάρτη.

Στη στρατηγική για τον Χάρτη, η Επιτροπή τόνισε τη σημασία του συνεχούς **διαλόγου με τα κράτη μέλη για την πρόληψη των παραβιάσεων των θεμελιωδών δικαιωμάτων**³⁴. Ο διάλογος αυτός πραγματοποιείται, ιδίως, στο πλαίσιο ειδικών ανά πολιτική ομάδων εργασίας³⁵ και μέσω δραστηριοτήτων αμοιβαίας μάθησης³⁶. Ταυτόχρονα, η Επιτροπή επιβεβαίωσε τη δέσμευσή της να **παρακολουθεί την εφαρμογή του Χάρτη και της σχετικής ενωσιακής νομοθεσίας** και να παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς τις περιπτώσεις στις οποίες ένα κράτος μέλος εμφανίζει συστηματικές αδυναμίες ως προς την τήρηση του Χάρτη κατά την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ³⁷. Τα τελευταία χρόνια η Επιτροπή έχει κινήσει διαδικασίες επί παραβάσει³⁸

³³ Διαβούλευση με τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, ερωτήσεις 21 και 22. Το 75 % των αρχών που απάντησαν δεν έχει συμμετάσχει σε κατάρτιση σχετικά με τον Χάρτη (ερώτηση 7) και το 26 % θεωρεί ότι οι ευκαιρίες κατάρτισης που είναι διαθέσιμες είναι ανεπαρκείς ή δεν γνωρίζει αν είναι επαρκείς (55 %) (ερώτηση 8).

³⁴ Η Επιτροπή έχει επίσης παράσχει κατάρτιση στα κέντρα SOLVIT σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα.

³⁵ Για παράδειγμα, η ομάδα υψηλού επιπέδου για την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους και των εγκλημάτων μίσους, η οποία βοηθά τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν την απόφαση-πλαίσιο 2008/913/JHA του Συμβουλίου· η ομάδα εμπειρογνομόνων που βοηθά τα κράτη μέλη να μεταφέρουν στο εθνικό τους δίκαιο και να εφαρμόσουν την οδηγία (ΕΕ) 2019/1937 σχετικά με την προστασία των προσώπων που αναφέρουν παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης· το δίκτυο της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού, το οποίο παρέχει μια πλατφόρμα διαλόγου για την εφαρμογή της στρατηγικής της ΕΕ σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού και της σύστασης της Επιτροπής σχετικά με τα ολοκληρωμένα συστήματα προστασίας των παιδιών· το δίκτυο για την πρόληψη της έμφυλης βίας και της εξ οικείων βίας· η ομάδα υψηλού επιπέδου για την καταπολέμηση των διακρίσεων, την ποικιλομορφία και την ισότητα η οποία υποστηρίζει τις προσπάθειες για την καταπολέμηση των διακρίσεων και την προώθηση της ισότητας και της ποικιλομορφίας· το ευρωπαϊκό δίκτυο του δικαίου για την ισότητα, το οποίο παρέχει πληροφορίες σχετικά με τη συμμόρφωση με τις οδηγίες για την ισότητα.

³⁶ Όπως το πρόγραμμα αμοιβαίας μάθησης στον τομέα της ισότητας των φύλων, οι πρωτοβουλίες εταιρικής σχέσης για την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους και των εγκλημάτων μίσους και η πλατφόρμα της ΕΕ για τη συμμετοχή των παιδιών.

³⁷ Σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, η Επιτροπή δεν παρεμβαίνει γενικά σε μεμονωμένες υποθέσεις που σχετίζονται με παραβιάσεις των θεμελιωδών δικαιωμάτων, τις οποίες πρέπει να χειρίζονται οι εθνικές αρχές και τα εθνικά δικαστήρια σύμφωνα με τα εθνικά μέσα έννομης προστασίας. Θα παρεμβαίνει μόνο εάν υπάρχουν στοιχεία από τα οποία να προκύπτει η ύπαρξη διατάξεων ή συστηματικών πρακτικών που παραβιάζουν τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης. Βλ. επίσης σημείο 5: Περαιτέρω ευαισθητοποίηση των πολιτών ως προς τα δικαιώματα που έχουν δυνάμει του Χάρτη.

³⁸ [Υποθέσεις επί παραβάσει στην ΕΕ — Υποθέσεις επί παραβάσει, μεταφορά οδηγιών στο εθνικό δίκαιο και διάλογος EU Pilot](#). Βλ. για παράδειγμα, [υπόθεση C-204/21](#), Επιτροπή κατά Πολωνίας (Ανεξαρτησία και σεβασμός της ιδιωτικής ζωής των δικαστών), [υπόθεση C-808/21](#), Επιτροπή κατά Τσεχικής Δημοκρατίας (Ελευθερία του συνέρχεσθαι και του συνεταιρίζεσθαι), [υπόθεση C-769/22](#), Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Ανθρώπινη αξιοπρέπεια, προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης, απαγόρευση των διακρίσεων), [υπόθεση C-92/23](#), Επιτροπή κατά Ουγγαρίας (Δικαίωμα παροχής υπηρεσιών μέσω ενημέρωσης σε ραδιοσυχνότητα), [υπόθεση C-829/24](#), Επιτροπή

που σχετίζονται με τον σεβασμό συγκεκριμένων δικαιωμάτων που απορρέουν από τον Χάρτη, όπως, για παράδειγμα, το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής, η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ο σεβασμός της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, το δικαίωμα στην ελευθερία του συνέρχεσθαι ειρηνικώς, η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, η απαγόρευση των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας, φύλου ή γενετήσιου προσανατολισμού, ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, η ελευθερία της έκφρασης και η πολυφωνία των μέσων μαζικής ενημέρωσης, το δικαίωμα στο δικηγορικό απόρρητο και το τεκμήριο αθωότητας.

Από το 2021 η Επιτροπή υποβάλλει **ετήσιες εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη**, εξετάζοντας τον αντίκτυπό του σε συγκεκριμένους τομείς πολιτικής³⁹. Η στρατηγική για τον Χάρτη και οι ετήσιες εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη αποτελούν μέρος μιας ευρύτερης προσπάθειας σε επίπεδο ΕΕ για την ενίσχυση των ιδρυτικών αξιών, συμπεριλαμβανομένου του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, του κράτους δικαίου, της δημοκρατίας και της ισότητας. Η προσπάθεια αυτή περιλαμβάνει επίσης τις ετήσιες εκθέσεις για το κράτος δικαίου⁴⁰, το σχέδιο δράσης για την ευρωπαϊκή δημοκρατία, τη δέσμη μέτρων για την προάσπιση της δημοκρατίας⁴¹, τις εκθέσεις σχετικά με την ιθαγένεια της ΕΕ⁴², την Ευρωπαϊκή Ασπίδα Δημοκρατίας⁴³, τη στρατηγική για την κοινωνία των πολιτών⁴⁴ και στρατηγικές για την αντιμετώπιση των αναγκών συγκεκριμένων ομάδων δικαιούχων⁴⁵.

Κατά την εκπόνηση των ετήσιων εκθέσεων σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη, η Επιτροπή συνεργάζεται με άλλα θεσμικά όργανα και οργανισμούς της ΕΕ, ιδίως με τον FRA, για τη συλλογή πληροφοριών και δεδομένων για τις εκθέσεις, και διεξάγει ευρείες διαβουλεύσεις με τους συμφεροντούχους⁴⁶. **Οι εκθέσεις για τον Χάρτη αποτελούν πολύτιμα εργαλεία για να τονιστεί η σημασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε διάφορες πολιτικές**, ενώ παράλληλα χρησιμεύουν ως υπενθυμίσεις σχετικά με το ευρύ πεδίο εφαρμογής και τη δυνατότητα εφαρμογής του Χάρτη. Οι εκθέσεις θεωρούνται επίσης χρήσιμες για την κοινωνία των πολιτών και το δικαστικό σώμα⁴⁷, καθώς παρέχουν τακτικές συγκεντρωτικές περιλήψεις της σχετικής ενωσιακής νομοθεσίας, καθοδηγούν τις δράσεις υπεράσπισης των θεμελιωδών δικαιωμάτων

κατά Ουγγαρίας (Προστασία από εξωτερικές πολιτικές παρεμβάσεις) και [υπόθεση C-57/25](#), Επιτροπή κατά Εσθονίας (Πραγματική προσφυγή).

³⁹ [Έχουν εκδοθεί τέσσερις ετήσιες εκθέσεις σχετικά με τον Χάρτη](#), οι οποίες επικεντρώνονται στα θεμελιώδη δικαιώματα στην ψηφιακή εποχή, στον ακμάζοντα χώρο δράσης της κοινωνίας των πολιτών, στην πραγματική νομική προστασία και στην πρόσβαση στη δικαιοσύνη καθώς και στη χρηματοδότηση για τα θεμελιώδη δικαιώματα.

⁴⁰ [Έκθεση του 2025 για το κράτος δικαίου](#). Η παρακολούθηση καλύπτει επίσης ζητήματα όπως η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης και το ευνοϊκό πλαίσιο για τον χώρο της κοινωνίας των πολιτών, τα οποία σχετίζονται άμεσα με την εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

⁴¹ Συμπεριλαμβανομένων των [JOIN\(2025\) 791 final](#) και [COM\(2025\) 790 final](#).

⁴² [Εκθέσεις για την ιθαγένεια της ΕΕ](#).

⁴³ [JOIN\(2025\) 791 final](#).

⁴⁴ [COM\(2025\) 790 final](#).

⁴⁵ Όπως η [στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού](#). Όσον αφορά τις στρατηγικές για την Ένωση ισότητας, βλ. υποσημείωση 107.

⁴⁶ Για τους συμφεροντούχους των οποίων ζητήθηκε η γνώμη για την παρούσα έκθεση, βλ. κεφάλαιο 1.

⁴⁷ Διαβούλευση με την κοινωνία των πολιτών, ερώτηση 19. Το 68,32 % των απαντησάντων γνωρίζει για τις εκθέσεις διαβούλευση με επαγγελματίες του τομέα της δικαιοσύνης, ερώτηση 19. Το 72,22 % των απαντησάντων γνωρίζει για τις εκθέσεις.

και, συνολικά, ενισχύουν την αναγνώριση των υφιστάμενων προκλήσεων⁴⁸. Ωστόσο, οι συμφεροντούχοι έχουν ζητήσει να ενισχυθεί η χρήση των εκθέσεων ως εργαλείων παρακολούθησης, προτείνοντας ιδίως να δοθεί έμφαση στην προστασία συγκεκριμένων δικαιωμάτων του Χάρτη και να συμπεριληφθούν παραπομπές σε δικαστικές αποφάσεις.

Η Επιτροπή θα διερευνήσει με ποιους τρόπους θα μπορούσαν να αναπτυχθούν περαιτέρω οι εκθέσεις για τον Χάρτη, ώστε να παρέχουν λεπτομερέστερη επισκόπηση των κύριων εξελίξεων όσον αφορά την εφαρμογή συγκεκριμένων δικαιωμάτων του Χάρτη που σχετίζονται με το επιλεγμένο θέμα, συμπεριλαμβανομένων των σχετικών δικαστικών αποφάσεων. Η Επιτροπή θα στηρίζει τα πορίσματά της με συναφείς δείκτες δεδομένων, εφόσον είναι διαθέσιμοι, από την Eurostat και άλλες σχετικές πηγές. Θα διενεργήσει μελέτη σκοπιμότητας προκειμένου να αναλύσει περαιτέρω δυνατότητες για την ενίσχυση της παρακολούθησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων στο πλαίσιο των ετήσιων θεματικών εκθέσεων για τον Χάρτη. Οι πτυχές αυτές θα συζητηθούν επίσης στο πλαίσιο της νέας πλατφόρμας της κοινωνίας των πολιτών που θα συσταθεί το 2026⁴⁹.

Από τις διαβουλεύσεις προκύπτει ότι η **συνέχεια που δίνεται σε εθνικό επίπεδο στις εκθέσεις σχετικά με τον Χάρτη** παραμένει περιορισμένη⁵⁰. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή **καλεί τα κράτη μέλη να εντείνουν τις οικείες προσπάθειες συνέχειας στις εκθέσεις για τον Χάρτη**, ιδίως ως προς τη διοργάνωση εκδηλώσεων με τις σχετικές ομάδες συμφεροντούχων για να συζητήσουν το θέμα της ετήσιας έκθεσης στο εθνικό πλαίσιο.

Η Επιτροπή κάλεσε επίσης το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να διοργανώσουν ουσιαστικές συζητήσεις για να δοθεί συνέχεια στις εκθέσεις για τον Χάρτη. Το 2021 το Συμβούλιο ενέκρινε **συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την ενίσχυση της εφαρμογής του Χάρτη**, στα οποία περιγράφονται λεπτομερώς τα μέτρα που θα μπορούσαν να λάβουν τα κράτη μέλη για να στηρίξουν την εφαρμογή της στρατηγικής⁵¹. Το Συμβούλιο καλεί κάθε χρόνο την Επιτροπή να παρουσιάσει τα πορίσματα της έκθεσης σχετικά με τον Χάρτη στα κράτη μέλη και έχει εγκρίνει συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με το θέμα της έκθεσης με περαιτέρω συστάσεις⁵².

⁴⁸ Σύμφωνα με το ENNHRI, χάρη στην ιδιαίτερη προσοχή που δίνει η Επιτροπή στη συλλογή πληροφοριών από βασικούς συμφεροντούχους για την ετήσια έκθεση σχετικά με τον Χάρτη, έχει αυξηθεί η αναγνώριση της σημασίας και των αναγκών των συμφεροντούχων σε επίπεδο ΕΕ. Συμβολή του ENNHRI στις διαβουλεύσεις με τους ΕΟΑΔ, σ. 5.

⁴⁹ [COM\(2025\) 790 final](#).

⁵⁰ Το 37 % των κρατών μελών που απάντησαν αναφέρει ότι έδωσε συνέχεια: διαβούλευση με τα κράτη μέλη, ερώτηση I1. Ορισμένα έχουν αποστείλει την έκθεση προς ενημέρωση στον αρμόδιο υπουργό (HU) ή σε υπουργεία και ΕΟΑΔ (LU, ES). Στη BG, τα πορίσματα συνέβαλαν στην ανάπτυξη μελλοντικών δραστηριοτήτων κατάρτισης δικαστικών. Η PL και η PT διοργάνωσαν εκδηλώσεις ως συνέχεια. Βλ. επίσης διαβούλευση με τους ΕΟΑΔ, τους φορείς ισότητας και τους διαμεσολαβητές, ερώτηση 27.

⁵¹ [Συμπεράσματα του Συμβουλίου για την ενίσχυση της εφαρμογής του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση](#).

⁵² [Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την ψηφιακή ενδυνάμωση για την προστασία και την επιβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ψηφιακή εποχή. Συμπεράσματα του Συμβουλίου για την εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ: ο ρόλος του χώρου της κοινωνίας των πολιτών στην προστασία και την προαγωγή των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ΕΕ. Συμπεράσματα για την εφαρμογή του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ: Προώθηση της εμπιστοσύνης μέσω της πραγματικής δικαστικής προστασίας και της αποτελεσματικής πρόσβασης στη δικαιοσύνη. Συμπεράσματα του Συμβουλίου για την εφαρμογή του Χάρτη των](#)

Στη στρατηγική, η Επιτροπή ενθάρρυνε επίσης το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα εθνικά κοινοβούλια να αναπτύξουν **διακοινοβουλευτική συνεργασία για την εφαρμογή του Χάρτη**. Καλεί εκ νέου το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να μεριμνήσει για τη συμμετοχή των εθνικών κοινοβουλίων στην ενίσχυση της εφαρμογής του Χάρτη, μεταξύ άλλων με τη διοργάνωση **διακοινοβουλευτικής συνεδρίασης συντονισμού σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη**. Η Επιτροπή είναι έτοιμη να στηρίξει την ανάπτυξη αυτής της πρωτοβουλίας.

2.6. Διασφάλιση της προστασίας των αξιών του Χάρτη μέσω ενωσιακών κονδυλίων

Η ενωσιακή χρηματοδότηση είναι καθοριστική για τη στήριξη της υλοποίησης των πολιτικών της ΕΕ. Για να διασφαλίζεται ότι η εκτέλεση των κονδυλίων της ΕΕ συνάδει με τον Χάρτη, ο κανονισμός περί κοινών διατάξεων (στο εξής: ΚΚΔ)⁵³ περιλαμβάνει έναν **οριζόντιο «αναγκαίο πρόσφορο όρο» για την αποτελεσματική εφαρμογή και υλοποίηση του Χάρτη (στο εξής: ΟΑΠΟ του Χάρτη)**⁵⁴. Στο πλαίσιο του ΟΑΠΟ του Χάρτη τα κράτη μέλη πρέπει να διαθέτουν ρυθμίσεις που να εξασφαλίζουν ότι τα προγράμματα τα οποία στηρίζονται από κονδύλια των ταμείων ΚΚΔ συμμορφώνονται με τον Χάρτη σε όλα τα στάδια του προγραμματισμού και της υλοποίησης. Ενθαρρύνονται να εξασφαλίζουν τη συμμετοχή οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, όπως ανεξάρτητοι φορείς για τα θεμελιώδη δικαιώματα, στις ρυθμίσεις αυτές. Τα κράτη μέλη υποχρεούνται επίσης να θεσπίσουν ρυθμίσεις για τη γνωστοποίηση στις επιτροπές παρακολούθησης στις οποίες οι πράξεις δεν συμμορφώνονται με τον Χάρτη, καθώς και καταγγελιών σχετικά με τον Χάρτη.

Η Επιτροπή θα συνεχίσει να παρακολουθεί αν ο ΟΑΠΟ του Χάρτη εξακολουθεί να τηρείται καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου προγραμματισμού και θα λάβει τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης κατά περίπτωση⁵⁵. Ωστόσο, οι διαβουλεύσεις καταδεικνύουν την ανάγκη για περισσότερες πληροφορίες και καθοδήγηση ώστε να βοηθηθούν οι εθνικές και οι περιφερειακές αρχές που διαχειρίζονται κονδύλια της ΕΕ να εφαρμόσουν τον Χάρτη, για παράδειγμα, με την παροχή καθοδήγησης μέσω ενοτήτων κατάρτισης, ανάπτυξης ικανοτήτων ή ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών⁵⁶. Σύμφωνα με τη δέσμευση που αναλήφθηκε στο πλαίσιο της στρατηγικής για τον Χάρτη, η εν λόγω καθοδήγηση δημοσιεύθηκε με τη μορφή **οδηγού που θα καθοδηγεί τις εθνικές και περιφερειακές αρχές και φορείς όσον αφορά τη διασφάλιση της συνεκτικής και αποτελεσματικής εφαρμογής του ΟΑΠΟ του Χάρτη**.⁵⁷ Η Επιτροπή θα μεταφράσει τον οδηγό στις επίσημες γλώσσες της ΕΕ για να διασφαλίσει ότι είναι προσβάσιμος στους εθνικούς συμφεροντούχους. Η Επιτροπή θα διερευνήσει επίσης αν

[Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ: Χρηματοδότηση για την προώθηση, την προστασία και την επιβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων.](#)

⁵³ [Κανονισμός \(ΕΕ\) 2021/1060](#).

⁵⁴ Ο οριζόντιος αναγκαίος πρόσφορος όρος για την «αποτελεσματική εφαρμογή και υλοποίηση του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ» προβλέπεται στο παράρτημα ΙΙΙ του ΚΚΔ. Εκτός από τον ΟΑΠΟ του Χάρτη, ο ΚΚΔ περιλαμβάνει στο άρθρο 9 οριζόντιες αρχές οι οποίες απαιτούν τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και τη συμμόρφωση με τον Χάρτη από την Επιτροπή και τα κράτη μέλη κατά την εκτέλεση των κονδυλίων.

⁵⁵ Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τους μηχανισμούς και τις διαδικασίες παρακολούθησης της εκπλήρωσης του ΟΑΠΟ του Χάρτη, βλ. τη στρατηγική για τον Χάρτη, σ. 11, και την [έκθεση του 2024 σχετικά με τον Χάρτη](#), σ. 26-27.

⁵⁶ Διαβούλευση με τα κράτη μέλη, ερωτήσεις 15 και 16.

⁵⁷ [Manual on Fundamental Rights in EU Funding](#) (Οδηγός για τα θεμελιώδη δικαιώματα στο πλαίσιο της χρηματοδότησης της ΕΕ).

απαιτείται περαιτέρω δράση στο πλαίσιο του επόμενου ΠΔΠ, όπως δραστηριότητες ανάπτυξης ικανοτήτων ή ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών.

Η πρόταση της Επιτροπής για το επόμενο ΠΔΠ περιλαμβάνει ισχυρές διασφαλίσεις και κίνητρα για τον σεβασμό του Χάρτη και του κράτους δικαίου στο πλαίσιο της χρηματοδότησης της ΕΕ⁵⁸. Η συμμόρφωση με τις αρχές του κράτους δικαίου και τον Χάρτη αποτελεί προϋπόθεση για την παροχή χρηματοδοτικής στήριξης. Τα κράτη μέλη, για να εγκριθούν τα εθνικά και τα περιφερειακά σχέδιά τους, θα πρέπει να αποδείξουν ότι διαθέτουν κατάλληλους μηχανισμούς για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης με το κράτος δικαίου και τον ΟΑΠΟ του Χάρτη καθ' όλη τη διάρκεια της εκτέλεσης των κονδυλίων.

3. Ενδυνάμωση των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, των υπερασπιστών των δικαιωμάτων και των επαγγελματιών του κλάδου της δικαιοσύνης

3.1. Κοινωνία των πολιτών

Στη στρατηγική για τον Χάρτη υπογραμμίζεται η απαραίτητη συμβολή των ΟΚΠ και των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη διασφάλιση της άσκησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων από όλους. Στη στρατηγική, η Επιτροπή κάλεσε τα **κράτη μέλη να προωθήσουν ένα υποστηρικτικό και ασφαλές περιβάλλον για τις ΟΚΠ** και τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη χώρα τους, μεταξύ άλλων σε τοπικό επίπεδο⁵⁹.

Η Επιτροπή αφιέρωσε την **έκθεση του 2022 για τον Χάρτη σε έναν ακμάζοντα χώρο της κοινωνίας των πολιτών⁶⁰**, στην οποία περιέγραψε τον ρόλο των ΟΚΠ, των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, των ΕΟΑΔ, των φορέων ισότητας και των διαμεσολαβητών στη στήριξη της εφαρμογής του Χάρτη, χαρτογράφησε τα μέτρα που λαμβάνονται σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο για την προστασία, τη στήριξη και την ενδυνάμωσή τους και προσδιόρισε προκλήσεις, κενά και τομείς βελτίωσης στο πλαίσιο αυτό. Στην έκθεση επισημαίνεται ο **περαιτέρω περιορισμός του χώρου της κοινωνίας των πολιτών σε ολόκληρη την ΕΕ⁶¹**, με τις ΟΚΠ, τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τα μέλη τους να καταγγέλλουν απειλές και παρενοχλήσεις⁶².

Σε συνέχεια της έκθεσης του 2022 για τον Χάρτη, η Επιτροπή διοργάνωσε σειρά σεμιναρίων σχετικά με τα μέτρα που απαιτούνται για την περαιτέρω ενδυνάμωση, προστασία και στήριξη της κοινωνίας των πολιτών, τα οποία ολοκληρώθηκαν με εκδήλωση υψηλού επιπέδου τον

⁵⁸ COM(2025) 46, σ. 15.

⁵⁹ Τα κράτη μέλη αναφέρουν ότι έχουν θεσπίσει πολιτικές για την κοινωνία των πολιτών και αναφέρονται στις εθνικές ευκαιρίες χρηματοδότησης και στη νομοθεσία για την προστασία της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι και της ελευθερίας της έκφρασης. Διαβούλευση με τα κράτη μέλη, ερώτηση 17.

⁶⁰ [COM\(2022\) 716](#), σ. 8-15. Επίσης, [έκθεση του 2025 για το κράτος δικαίου](#), σ. 37-38.

⁶¹ [Κοινωνία των πολιτών | Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Χώρος της κοινωνίας των πολιτών | ΟΟΣΑ, Παρατηρητήριο Civicus: Tracking civic space](#) (Παρακολούθηση του χώρου της κοινωνίας των πολιτών), [Φόρουμ των πολιτών](#). Επίσης, [έκθεση του 2025 για το κράτος δικαίου](#), σ. 37.

⁶² [FRA, Protecting civil society — Update 2023](#) (Προστασία της κοινωνίας των πολιτών — Επικαιροποίηση 2023), σ. 3· [COM\(2022\) 716](#), σ. 16.

Νοέμβριο του 2023⁶³. Η τελική έκθεση⁶⁴ συνιστούσε στα κράτη μέλη και στα θεσμικά όργανα της ΕΕ να δεσμευτούν για την προστασία, την προώθηση και τη στήριξη ενός χώρου της κοινωνίας των πολιτών στην ΕΕ. Τα συμπεράσματα αυτά τροφοδότησαν **σύσταση που εξέδωσε η Επιτροπή το 2023 σχετικά με την προώθηση της δραστηριοποίησης και της αποτελεσματικής συμμετοχής των πολιτών και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στις διαδικασίες χάραξης δημόσιας πολιτικής**⁶⁵. Σύμφωνα με την εν λόγω σύσταση, η Επιτροπή ανέπτυξε εργαλεία για τη συμμετοχή των πολιτών στην οικεία διαδικασία χάραξης πολιτικής, ιδίως των ομάδων Ευρωπαίων πολιτών, οι οποίες θα μπορούσαν να εμπνεύσουν τις εθνικές και τοπικές κυβερνήσεις να θεσπίσουν τις δικές τους στρατηγικές συμμετοχής των πολιτών. Το 2024 η Επιτροπή εξέδωσε επίσης **δύο οδηγίες σχετικά με ελάχιστα πρότυπα για τη λειτουργία των φορέων ισότητας**, με σκοπό τη βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους και τη διασφάλιση της ανεξαρτησίας τους⁶⁶.

Με βάση τις πρωτοβουλίες αυτές και ως απάντηση στις εκκλήσεις της κοινωνίας των πολιτών, στις 12 Νοεμβρίου 2025 η Επιτροπή ενέκρινε τη **στρατηγική της ΕΕ για την κοινωνία των πολιτών**⁶⁷. Η στρατηγική θεσπίζει πλαίσιο για την προώθηση της συνεργασίας με τις ΟΚΠ καθώς και για την προστασία, τη στήριξη και τη διασφάλιση της βιώσιμης και διαφανούς χρηματοδότησης των ΟΚΠ σε ενωσιακό και εθνικό επίπεδο. Η Επιτροπή θα δημιουργήσει **πλατφόρμα της κοινωνίας των πολιτών** για να εντείνει τη συνεργασία της με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που ασχολούνται με τα θεμελιώδη δικαιώματα και άλλες πολιτικές της ΕΕ που βασίζονται σε αξίες. Η Επιτροπή καλεί επίσης τα κράτη μέλη να εξασφαλίσουν τη **συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών στις δραστηριότητες που σχετίζονται με τον Χάρτη σε εθνικό επίπεδο**, ώστε να διασφαλιστούν η ανταλλαγή πληροφοριών και η αμοιβαία ανάπτυξη ικανοτήτων⁶⁸.

Η Επιτροπή δεσμεύτηκε επίσης να στηρίζει ένα ευνοϊκό περιβάλλον για την κοινωνία των πολιτών, ιδίως μέσω **χρηματοδότησης από το πρόγραμμα CERV**⁶⁹. Μεταξύ του 2022 και του 2025 χορηγήθηκαν πάνω από 1,3 δισ. EUR σε φορείς που συμβάλλουν στην εφαρμογή των αξιών που κατοχυρώνονται στο άρθρο 2 της ΣΕΕ και στον Χάρτη⁷⁰.

⁶³ [A thriving civic space for upholding fundamental rights in the EU: a framework for future action](#) (Ένας ακμάζων χώρος δράσης της κοινωνίας των πολιτών για την προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ΕΕ: πλαίσιο μελλοντικής δράσης).

⁶⁴ [Τελική έκθεση — A thriving civic space for upholding fundamental rights in the EU \(Ένας ακμάζων χώρος δράσης της κοινωνίας των πολιτών για την προάσπιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην ΕΕ\) | Ευρωπαϊκή Επιτροπή](#).

⁶⁵ [Σύσταση \(ΕΕ\) 2023/2836 της Επιτροπής](#).

⁶⁶ [Οδηγία \(ΕΕ\) 2024/1499 του Συμβουλίου](#) και [οδηγία \(ΕΕ\) 2024/1500](#).

⁶⁷ [COM\(2025\) 790 final](#).

⁶⁸ Από τις ΟΚΠ που συμμετείχαν στη διαβούλευση, το 70 % δεν γνώριζε δράσεις για την ενδυνάμωση της κοινωνίας των πολιτών που είχαν αναληφθεί από τις εθνικές, περιφερειακές ή τις τοπικές αρχές. Αρκετές αναφέρθηκαν στον ενεργό εκφοβισμό της κοινωνίας των πολιτών από τις κυβερνήσεις. Θεωρούσαν εν γένει ότι υπάρχει χάσμα μεταξύ των στρατηγικών και των συγκεκριμένων δράσεων που αναλαμβάνουν τα κράτη μέλη τους. Διαβούλευση με ΟΚΠ, ερώτηση 8. Όσον αφορά τις εθνικές πολιτικές για την ενδυνάμωση του χώρου της κοινωνίας των πολιτών, βλ. [Civic space \(Χώρος της κοινωνίας των πολιτών\) | ΟΟΣΑ](#).

⁶⁹ Για [περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το πρόγραμμα](#), βλ.: [έκθεση του 2024 για τον Χάρτη](#), σ. 6-12: [SWD\(2025\) 133 final](#).

⁷⁰ [Πρόγραμμα «Πολίτες, ισότητα, δικαιώματα και αξίες» — Επιδόσεις — Ευρωπαϊκή Επιτροπή](#). Περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο τα χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ συνέβαλαν στην

Τον Ιούλιο του 2025 η Επιτροπή ενέκρινε την οικεία **πρόταση για ένα νέο χρηματοδοτικό πρόγραμμα AgoraEU** προκειμένου να συνεχιστεί η χρηματοδότηση της προώθησης και της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων μέσω του σκέλους της «Δημοκρατία, πολίτες, ισότητα, δικαιώματα και αξίες» (στο εξής: CERV+) από το 2028 έως το 2034⁷¹. Στο πλαίσιο του νέου ΠΔΠ, η Ευρωπαϊκή Ένωση, σε συνεργασία με τους εθνικούς προϋπολογισμούς και συμπληρώνοντας άλλες προσπάθειες σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, θα στηρίζει την κοινωνία των πολιτών για την προώθηση της εφαρμογής του Χάρτη, μεταξύ άλλων μέσω του προτεινόμενου προγράμματος AgoraEU και του προγράμματος «Δικαιοσύνη»⁷² μόλις εγκριθεί.

Τέλος, η Επιτροπή κάλεσε τα **δίκτυα της κοινωνίας των πολιτών**⁷³ να ενισχύσουν τις προσπάθειές τους για την ανάπτυξη ικανοτήτων μέσω της συνεργασίας για την κατάρτιση και την ανταλλαγή πρακτικών σχετικά με τον Χάρτη, με βάση τη στήριξη και τα εργαλεία που έχουν αναπτύξει η Επιτροπή και ο FRA⁷⁴. Η Επιτροπή επισήμανε ότι οι ΟΚΠ, οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι ΕΟΑΔ, οι φορείς ισότητας και οι διαμεσολαβητές είναι σε θέση να ανταλλάσσουν πληροφορίες και να βοηθούν τους πολίτες να έχουν πρόσβαση σε δικαστική προστασία όταν παραβιάζονται τα θεμελιώδη δικαιώματά τους⁷⁵. **Η πραγματική δικαστική προστασία και οι δικαστικές διαφορές στρατηγικής σημασίας ειδικότερα μπορούν να συμβάλουν στην αποτελεσματική επιβολή των θεμελιωδών δικαιωμάτων** και η Επιτροπή έχει χρηματοδοτήσει διάφορα έργα για την ανάπτυξη της ικανότητας της κοινωνίας των πολιτών να διεξάγει διαδικασίες δικαστικών διαφορών στρατηγικής σημασίας βάσει του Χάρτη⁷⁶.

Για να ενισχυθεί περαιτέρω η υλοποίηση των ανωτέρω δεσμεύσεων, η **Επιτροπή καλεί τις ΟΚΠ, τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τους ΕΟΑΔ, τους φορείς ισότητας και τους διαμεσολαβητές να εντείνουν τις προσπάθειές τους για συνεργασία και ανταλλαγή πρακτικών σχετικά με τον Χάρτη**. Επιπλέον, καλεί τους συμφεροντούχους καθώς και τους επαγγελματίες του κλάδου της δικαιοσύνης και τους δικαιούχους χρηματοδότησης της

εφαρμογή του Χάρτη είναι διαθέσιμες στην [έκθεση του 2024 για τον Χάρτη](#). Βλ. επίσης τα [συμπεράσματα του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2025](#). Στο πλαίσιο των ετήσιων προσκλήσεων υποβολής προτάσεων CHAR-LITI, χορηγήθηκε χρηματοδότηση για την ανάπτυξη ικανοτήτων και την ευαισθητοποίηση σχετικά με τον Χάρτη, την ενδυνάμωση του χώρου της κοινωνίας των πολιτών, τις δικαστικές διαφορές στρατηγικής σημασίας, την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους και των εγκλημάτων μίσους και την προστασία των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος: [EU Funding & Tenders Portal](#) (Δικτυακή πύλη χρηματοδότησης και προσκλήσεων υποβολής προσφορών της ΕΕ). Στο πλαίσιο του σκέλους για τις ενωσιακές αξίες του προγράμματος CERV, η Επιτροπή έχει στηρίξει ευρωπαϊκά δίκτυα, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών και ομάδες προβληματισμού για την εφαρμογή του Χάρτη.

⁷¹ Πρόταση κανονισμού σχετικά με τη θέσπιση του προγράμματος «AgoraEU» για την περίοδο 2028-2034.

⁷² Πρόταση κανονισμού σχετικά με τη θέσπιση του προγράμματος «Δικαιοσύνη» για την περίοδο 2028-2034.

⁷³ Αναφερόταν σε δίκτυα όπως το ENNHRI, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Φορέων Ισότητας (Equinet) και το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Διαμεσολαβητών, και σε δίκτυα που καλύπτουν τις ανάγκες συγκεκριμένων ομάδων.

⁷⁴ Βλ. διαβούλευση με το ENNHRI, το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Φορέων Ισότητας (Equinet) και το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Διαμεσολαβητών και τα μέλη τους (φορείς θεμελιωδών δικαιωμάτων), ερώτηση 10.

⁷⁵ Μόνο το 30 % των φορέων θεμελιωδών δικαιωμάτων δηλώνει ότι χρησιμοποιεί τον Χάρτη για την παροχή πληροφοριών σχετικά με τα διαθέσιμα μέσα έννομης προστασίας ή την υποστήριξη των θυμάτων, ενώ το 30 % δηλώνει ότι χρησιμοποιεί τον Χάρτη σε δικαστικές διαφορές (στρατηγικής σημασίας): διαβούλευση με φορείς θεμελιωδών δικαιωμάτων, ερώτηση 3 στοιχείο δ).

⁷⁶ Μεταξύ του 2022 και του 2024 χορηγήθηκαν 15 εκατ. EUR για τη χρηματοδότηση 35 έργων για τον Χάρτη και για δικαστικές διαφορές στρατηγικής σημασίας στο πλαίσιο του προγράμματος CERV.

ΕΕ να ανταλλάσσουν νομολογία και άλλες ορθές πρακτικές σχετικά με τον Χάρτη με τον FRA⁷⁷ ώστε να υποστηριχθεί η επικαιροποίηση της βάσης δεδομένων Charterpedia.

3.2. Ο ρόλος των εθνικών οργανισμών ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Στο δεύτερο σκέλος της στρατηγικής για τον Χάρτη τονίζεται η **σημασία των ισχυρών και ανεξάρτητων ΕΟΑΔ**. Οι ΕΟΑΔ, οι οποίοι διαθέτουν ευρείες εντολές που καλύπτουν όλα τα θεμελιώδη δικαιώματα, διαδραματίζουν μοναδικό ρόλο στη διασφάλιση της διαφύλαξης των θεμελιωδών δικαιωμάτων από τους κρατικούς φορείς και στη δημιουργία δεσμών μεταξύ των κυβερνήσεων και της κοινωνίας των πολιτών⁷⁸. Ως εκ τούτου, στη στρατηγική για τον Χάρτη, η Επιτροπή κάλεσε τα κράτη μέλη που δεν έχουν συστήσει ανεξάρτητο ΕΟΑΔ να το πράξουν. Κάλεσε επίσης τα άλλα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι παρέχονται στους ΕΟΑΔ τα εργαλεία και τα μέσα για να συμμορφώνονται με τις αρχές του Παρισιού των Ηνωμένων Εθνών⁷⁹ και να περιλαμβάνουν στις εντολές τους μνεία στον Χάρτη. Η Επιτροπή έλαβε υπό σημείωση τον ρόλο του ENNHRI στην παροχή βοήθειας στα κράτη μέλη ώστε να επιτύχουν και να διατηρήσουν τη διαπίστευση «Α΄ τάξης» των οικείων ΕΟΑΔ⁸⁰, ιδίως μέσω του συντονισμού της ανάπτυξης ικανοτήτων και της ανταλλαγής πρακτικών σχετικά με τον Χάρτη.

Μετά την έγκριση της στρατηγικής για τον Χάρτη, **πέντε επιπλέον ΕΟΑΔ έλαβαν διαπίστευση τάξης Α΄** (στην Αυστρία, την Εσθονία, την Κύπρο, τη Σλοβενία και τη Σουηδία)⁸¹ και έχει σημειωθεί πρόοδος όσον αφορά τη δημιουργία διαπιστευμένου ΕΟΑΔ στην Τσεχία και στη Ρουμανία⁸². Το ENNHRI βοηθά τους ορισθέντες οργανισμούς να επιτύχουν και να αυξήσουν τη διαπίστευσή τους μέσω τεχνικών και γενικών συμβουλών. Η Επιτροπή παρακολουθεί την κατάσταση των διαμεσολαβητών, των ΕΟΑΔ, των φορέων ισότητας και άλλων ανεξάρτητων αρχών στις εκθέσεις της για το κράτος δικαίου στο πλαίσιο του πυλώνα «Άλλα θεσμικά ζητήματα σχετικά με το σύστημα ελέγχων και ισορροπιών».

Μετά την έγκριση της στρατηγικής για τον Χάρτη, **το ENNHRI και οι ΕΟΑΔ συμμετέχουν όλο και περισσότερο στην υποστήριξη της εφαρμογής του Χάρτη**⁸³. Το ENNHRI οργανώνει δραστηριότητες ανάπτυξης ικανοτήτων σε σχέση με τον Χάρτη και συμβάλλει, από κοινού με

⁷⁷ Μέσω του Charter@fra.europa.eu.

⁷⁸ COM(2024) 800, σ. 32.

⁷⁹ [Αρχές σχετικά με το καθεστώς των εθνικών θεσμικών οργάνων \(αρχές του Παρισιού\) | OHCHR, CM/Rec\(2021\)1](#).

⁸⁰ [Οι ΕΟΑΔ που αξιολογούνται ως πλήρως συμμορφούμενοι με τις αρχές του Παρισιού του ΟΗΕ λαμβάνουν διαπίστευση Α΄ τάξης](#).

⁸¹ [Μέλη — Παγκόσμια συμμαχία των εθνικών φορέων για τα ανθρώπινα δικαιώματα \(GANHRI\), Τα μέλη μας — ENNHRI](#).

⁸² [Συμβολή του ENNHRI στη διαβούλευση](#), σ. 9-10.

⁸³ Σύμφωνα με τους ΕΟΑΔ, ο Χάρτης παρέχει προστιθέμενη αξία ενισχύοντας τα νομικά επιχειρήματα και την υπεράσπιση δικαιωμάτων και στηρίζει την ερμηνεία των νομικών προτύπων της ΕΕ. Οι απαντήσαντες αναφέρουν ότι χρησιμοποιούν τον Χάρτη για την υποβολή εκθέσεων (70 %), για μαθήματα κατάρτισης (61 %), για την ευαισθητοποίηση σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα (83 %), για τον χειρισμό καταγγελιών (61 %), για την παροχή συμβουλών σε κρατικούς φορείς σχετικά με νέες πολιτικές (52 %) και σχέδια νομοθεσίας (57 %), για την παροχή πληροφοριών σχετικά με τα μέσα έννομης προστασίας ή τη στήριξη των θυμάτων (49 %), για εκστρατείες (48 %) και για δικαστικές διαφορές ή για δικαστικές διαφορές στρατηγικής σημασίας (30 %). Διαβούλευση με φορείς θεμελιωδών δικαιωμάτων, ερωτήσεις 3, 4 και 5.

τα μέλη του, στην κατάρτιση νομοθεσίας και πολιτικών που άπτονται των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των ιδρυτικών αξιών⁸⁴.

Για να στηρίξει τις προσπάθειές τους, η **Επιτροπή θα εξετάσει αν είναι αναγκαίο να εκδοθούν πρόσθετες κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τον ρόλο των ΕΟΑΔ βάσει του δικαίου της Ένωσης**, μεταξύ άλλων στην εφαρμογή του Χάρτη, και πώς τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να τους στηρίζουν. Η Επιτροπή θα συνεχίσει να στηρίζει τους ΕΟΑΔ για την εφαρμογή του Χάρτη, μεταξύ άλλων μέσω χρηματοδότησης από το πρόγραμμα CERV για την περίοδο 2021-2027 και του προτεινόμενου προγράμματος AgoraEU, μόλις εγκριθεί.

Επιπλέον, η Επιτροπή καλεί τους ΕΟΑΔ, τους φορείς ισότητας και τους διαμεσολαβητές να συνεχίσουν να στηρίζουν την εφαρμογή του Χάρτη μέσω ειδικών δραστηριοτήτων στα κράτη μέλη τους, μεταξύ άλλων με την **παροχή πληροφοριών και συμβουλών στους πολίτες σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα** και τα μέσα έννομης προστασίας σε περίπτωση παραβιάσεων των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες ώστε να εξασφαλιστεί ότι οι ΕΟΑΔ μπορούν να στηρίζουν την εφαρμογή του Χάρτη σε όλα τα κράτη μέλη⁸⁵. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή **καλεί τα κράτη μέλη να επιδιώξουν τη συμμετοχή των ΕΟΑΔ στις διαδικασίες διαβούλευσης**, ώστε να τους δοθεί η δυνατότητα να συμβάλουν ουσιαστικά στην εκτίμηση των επιπτώσεων στα θεμελιώδη δικαιώματα κατά την κατάρτιση νομοθεσίας και πολιτικής σε τομείς στους οποίους εφαρμόζεται ο Χάρτης. Επίσης, **καλεί τα κράτη μέλη να αναπτύξουν πρωτοβουλίες ευαισθητοποίησης και ανάπτυξης ικανοτήτων για τον Χάρτη σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο**, αξιοποιώντας την κοινή γνώση των ΕΟΑΔ, των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της κοινωνίας των πολιτών, των τοπικών και των περιφερειακών αρχών και της κυβέρνησης.

3.3. Επαγγελματίες του κλάδου της δικαιοσύνης

Οι δικαστές και άλλοι επαγγελματίες του κλάδου της δικαιοσύνης διαδραματίζουν μοναδικό ρόλο στη διασφάλιση της εφαρμογής των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Στη στρατηγική για τον Χάρτη, η Επιτροπή δεσμεύτηκε να χρηματοδοτήσει ευκαιρίες κατάρτισης των δικαστών και άλλων επαγγελματιών του κλάδου της δικαιοσύνης σχετικά με τον Χάρτη στο πλαίσιο του **προγράμματος «Δικαιοσύνη»⁸⁶**. Στη **στρατηγική για τη δικαστική κατάρτιση 2021-2024**,

⁸⁴ [Συμβολή του ENNHRI στη διαβούλευση: Action plan on strengthening the application of the Charter of Fundamental Rights in the European Union \(2021-2024\)](#) [Σχέδιο δράσης του ENNHRI για την ενίσχυση της εφαρμογής του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (2021-2024)]· [«Activities of National Human Rights Institutions in the implementation of the EU Charter of Fundamental Rights»](#) (Δραστηριότητες των εθνικών οργανισμών ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο πλαίσιο της εφαρμογής του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ).

⁸⁵ Όσον αφορά τις προκλήσεις σχετικά με την ουσιαστική συμβολή στην κατάρτιση νομοθεσίας που έχει επιπτώσεις στα θεμελιώδη δικαιώματα, οι απαντήσαντες αναφέρονται στην έλλειψη πρόσβασης σε δημόσια έγγραφα ή σε πληροφορίες (9 %), στην έλλειψη ενδιαφέροντος των αρχών για συνεργασία με τους εν λόγω φορείς (22 %), στην έλλειψη διαρθρωμένων διαύλων συντονισμού (30 %), στην περιορισμένη γνώση της συνάφειας του Χάρτη (35 %) καθώς και στον συνολικό φόρτο εργασίας και στις προτεραιότητες (43 %)· διαβούλευση με φορείς θεμελιωδών δικαιωμάτων, ερώτηση 20· [συμβολή του ENNHRI στη διαβούλευση](#), σ. 3.

⁸⁶ Η χρηματοδότηση συνίστατο σε επιχορηγήσεις ενέργειας (ύψους περίπου 4 εκατ. EUR ετησίως), σε επιχορήγηση λειτουργίας στο Ευρωπαϊκό δίκτυο κατάρτισης δικαστικών (στο εξής: ΕΔΚΔ) ύψους περίπου 11,2 εκατ. EUR ετησίως και σε δημόσιες συμβάσεις (κάτω του 1 εκατ. EUR ετησίως). Περίπου το 36 % του

η Επιτροπή διευκρίνισε ότι οι επαγγελματίες του τομέα απονομής δικαιοσύνης θα πρέπει να λαμβάνουν ειδική κατάρτιση όσον αφορά τον Χάρτη, το πεδίο εφαρμογής του και τα ειδικά θεμελιώδη δικαιώματα, αλλά και όσον αφορά την σχέση του με το εθνικό δίκαιο και την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου⁸⁷.

Τα εθνικά δικαστήρια αναφέρονται όλο και περισσότερο στον Χάρτη⁸⁸. **Ο αριθμός των αιτήσεων για την έκδοση προδικαστικών αποφάσεων που αναφέρονται στον Χάρτη αυξάνεται** ετησίως από το 2020 και μετά, φθάνοντας τις 128 αιτήσεις το 2024⁸⁹. Σύμφωνα με τις διαβουλεύσεις με τους επαγγελματίες του κλάδου της δικαιοσύνης που πραγματοποιήθηκαν προς υποστήριξη της παρούσας επανεξέτασης, **ο Χάρτης θεωρείται ότι εισφέρει αξία ως πρόσθετο νομικό πρότυπο** στις συνταγματικές διατάξεις και στις διεθνείς υποχρεώσεις στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδίως σε υποθέσεις μετανάστευσης και ασύλου, καθώς και στην εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ σχετικά με το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης, την προστασία των δεδομένων, την προστασία των παιδιών και τη φορολογία. Οι επαγγελματίες του κλάδου της δικαιοσύνης που απάντησαν αναφέρονται επίσης στην εφαρμογή των δικονομικών δικαιωμάτων του Χάρτη (άρθρα 47-50)⁹⁰. Ωστόσο, οι επαγγελματίες του κλάδου αναφέρουν ορισμένες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν για να προσδιορίσουν τη δυνατότητα εφαρμογής του Χάρτη⁹¹.

Η δικαστική κατάρτιση σχετικά με τον Χάρτη δεν έχει ακόμη καλύψει μεγαλύτερο αριθμό επαγγελματιών του κλάδου της δικαιοσύνης⁹². Οι συνηθέστερα αναφερόμενοι λόγοι μη συμμετοχής στην εν λόγω κατάρτιση είναι η έλλειψη ενημέρωσης⁹³ ή οι ανεπαρκείς ευκαιρίες κατάρτισης σε εθνικό και ενωσιακό επίπεδο⁹⁴. **Η Επιτροπή θα συνεχίσει να στηρίζει τη δικαστική κατάρτιση σχετικά με τον Χάρτη**, μεταξύ άλλων μέσω του προτεινόμενου προγράμματος «Δικαιοσύνη» στο πλαίσιο του νέου ΠΔΠ, μόλις εγκριθεί⁹⁵. Επίσης, η Επιτροπή

προϋπολογισμού του προγράμματος, δηλαδή περίπου 15 έως 16 εκατ. EUR ετησίως, διατίθεται για τη δικαστική κατάρτιση. Η Επιτροπή στηρίζει επίσης τις δραστηριότητες της Ακαδημίας Ευρωπαϊκού Δικαίου (ERA), η οποία ευαισθητοποιεί τα μέλη του δικαστικού σώματος και τους δικηγόρους σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη. Ο ρόλος του Χάρτη εξετάζεται στα μαθήματα κατάρτισης της ERA, μεταξύ άλλων και ετησίως από το 2021 έως το 2025. Περισσότερες πληροφορίες παρέχονται στο έγγραφο [COM\(2024\) 456](#), σ. 13-14.

⁸⁷ [COM\(2020\) 713](#), σ. 2.

⁸⁸ FRA, 2024, [Έκθεση για τα θεμελιώδη δικαιώματα](#), σ. 122· 2023, [Έκθεση για τα θεμελιώδη δικαιώματα](#), σ. 45· και 2022, [Έκθεση για τα θεμελιώδη δικαιώματα](#), σ. 37.

⁸⁹ FRA, 2025, [Έκθεση για τα θεμελιώδη δικαιώματα](#), σ. 94.

⁹⁰ Διαβούλευση με επαγγελματίες του κλάδου της δικαιοσύνης, ερώτηση 16.

⁹¹ Οι δυσκολίες που ανέφεραν ότι αντιμετωπίζουν οι επαγγελματίες του νομικού κλάδου οι οποίοι επισήμαναν ότι εφαρμόζουν τον Χάρτη σπάνια (23 %) ή ποτέ (20 %) σχετίζονται με τον προσδιορισμό της δυνατότητας εφαρμογής του Χάρτη σε συγκεκριμένη υπόθεση (7,5 %), την έλλειψη χρόνου για την επαλήθευση της δυνατότητας εφαρμογής του (8,5 %) και την έλλειψη προστιθέμενης αξίας σε σύγκριση με την ΕΣΔΑ (3 %): διαβούλευση με επαγγελματίες του κλάδου της δικαιοσύνης, ερωτήσεις 15 και 17. Το 73,4 % των απαντησάντων δεν απάντησε στις ερωτήσεις αυτές, και αυτό επηρεάζει την πληρότητα των αποτελεσμάτων.

⁹² Το 29 % των επαγγελματιών του κλάδου της δικαιοσύνης που απάντησαν αναφέρει ότι έχει συμμετάσχει σε διάζωση κατάρτιση σχετικά με τον Χάρτη και το 21 % σε διαδικτυακή κατάρτιση· διαβούλευση με επαγγελματίες του κλάδου της δικαιοσύνης, ερωτήσεις 4 και 6.

⁹³ 54 %· διαβούλευση με επαγγελματίες του κλάδου της δικαιοσύνης, ερώτηση 6 στοιχείο β).

⁹⁴ Αντίστοιχα κατά 57 % σε εθνικό επίπεδο και κατά 34 % σε επίπεδο ΕΕ· διαβούλευση με επαγγελματίες του κλάδου της δικαιοσύνης, ερώτηση 10. Από τους φορείς κατάρτισης που απάντησαν, το 61 % θεωρεί ότι οι ευκαιρίες κατάρτισης είναι επαρκείς σε εθνικό επίπεδο και το 89 % σε επίπεδο ΕΕ.

⁹⁵ [COM\(2025\) 463 final](#)· [COM\(2025\) 801 final](#).

καλεί τα κράτη μέλη να διασφαλίσουν ότι παρέχεται αρχική και συνεχής δικαστική κατάρτιση σχετικά με τον Χάρτη στις εθνικές τους γλώσσες.

Στη στρατηγική για τον Χάρτη, η Επιτροπή δεσμεύτηκε επίσης να υποστηρίξει την ανάπτυξη ενός εργαλείου ηλεκτρονικής μάθησης για τους δικαστές. Τον Δεκέμβριο του 2025 θα δημοσιεύσει τα λεγόμενα «**e-capsules on EU law**», σύντομα διαδικτυακά μαθήματα κατάρτισης που συνοψίζουν τα κύρια χαρακτηριστικά του δικαίου της Ένωσης σε περισσότερα από 40 θέματα, συμπεριλαμβανομένου του Χάρτη⁹⁶. Επιπλέον, στις αρχές του 2026 η Επιτροπή θα δημοσιεύσει **53 δωρεάν διαδικτυακά μαθήματα σχετικά με τον Χάρτη**, τα οποία παρουσιάζουν κάθε ουσιώδες άρθρο και τις γενικές διατάξεις του Χάρτη σε περιόδους διάρκειας 30 λεπτών. Θα εκδοθεί συμπληρωματικό γραπτό εγχειρίδιο το οποίο θα συνοψίζει τη σχετική νομολογία για κάθε άρθρο. Τα μαθήματα απευθύνονται σε δημόσιους υπαλλήλους των κρατών μελών και της ΕΕ. Όλη η ανωτέρω κατάρτιση θα είναι διαθέσιμη στο κοινό στην «ευρωπαϊκή πλατφόρμα κατάρτισης» της διαδικτυακής πύλης της ευρωπαϊκής ηλεκτρονικής δικαιοσύνης.

Για να διασφαλιστεί η διαθεσιμότητα πληροφοριών σχετικά με τον Χάρτη, η Επιτροπή κάλεσε δίκτυα δικαστών και άλλους **επαγγελματίες του κλάδου της δικαιοσύνης να συνεργαστούν σε θέματα κατάρτισης και ανταλλαγής ορθών πρακτικών σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη**, αξιοποιώντας τη στήριξη και τα εργαλεία που προσφέρουν η Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό δίκτυο κατάρτισης δικαστικών (ΕΔΚΔ) και ο FRA. Ωστόσο, η ενημέρωση σχετικά με το υλικό αυτό και η χρήση του παρέμειναν σε χαμηλά επίπεδα⁹⁷. Αυτό αντικατοπτρίζει την περαιτέρω ανάγκη για πρακτική καθοδήγηση και πληροφορίες νομολογίας σχετικά με τον Χάρτη, όπως βάσεις δεδομένων και ενημερωτικά δελτία, καθώς και για ανταλλαγές βέλτιστων πρακτικών σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη και μετάφραση βασικού υλικού στις εθνικές γλώσσες⁹⁸. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή **θα συνεχίσει να ενισχύει την ενημέρωση των επαγγελματιών του κλάδου της δικαιοσύνης όσον αφορά τους υφιστάμενους διαδικτυακούς πόρους κατάρτισης** σχετικά με τον Χάρτη σε συνεργασία με τον FRA και καλεί τους οργανισμούς δικαστικής κατάρτισης να χρησιμοποιούν τους πόρους αυτούς όταν παρέχουν κατάρτιση. **Καλεί επίσης τα κράτη μέλη να ανταλλάσσουν πληροφορίες με το δικαστικό σώμα όσον αφορά τις υφιστάμενες ευκαιρίες κατάρτισης σχετικά με τον Χάρτη και τα διαδικτυακά εργαλεία** και, παράλληλα, να διασφαλίζουν τον δέοντα σεβασμό της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης. Επιπλέον, η Επιτροπή θα αυξήσει την προσβασιμότητα των νέων διαδικτυακών μαθημάτων της σχετικά με τον Χάρτη και θα συνεχίσει να παρέχει πληροφορίες σχετικά με τον Χάρτη και την εφαρμογή του στον ιστότοπό της.

⁹⁶ Επίσης, «[Training videos for the judiciary and lawyers on the mission, jurisdiction and procedures of the Court of Justice of the European Union](#)» (Εκπαιδευτικά βίντεο για δικαστές και δικηγόρους σχετικά με την αποστολή, τη δικαιοδοσία και τις διαδικασίες του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης).

⁹⁷ Οι επαγγελματίες του κλάδου της δικαιοσύνης αναφέρουν ότι έχουν χρησιμοποιήσει το εκπαιδευτικό υλικό σχετικά με τον Χάρτη στη διαδικτυακή πύλη για την ηλεκτρονική δικαιοσύνη (16 % των απαντησάντων), την Charterpedia (7,5 %), τα εγχειρίδια του FRA για τον Χάρτη (13,8 %) και τα εγχειρίδια του FRA και του Συμβουλίου της Ευρώπης σχετικά με τον Χάρτη και την ΕΣΔΑ (19,15 %). Το 59 % όσων απάντησαν δεν έχει χρησιμοποιήσει κανένα από τα διαθέσιμα εργαλεία κατάρτισης· διαβούλευση με επαγγελματίες του κλάδου της δικαιοσύνης, ερώτηση 7.

⁹⁸ Διαβούλευση με επαγγελματίες του κλάδου της δικαιοσύνης, ερώτηση 11.

Η Επιτροπή αναγνώρισε ότι η ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης έχει τη δυνατότητα να βελτιώσει την ικανότητα των δικαστηρίων να διεκπεραιώνουν με αποτελεσματικό τρόπο ζητήματα που αφορούν θεμελιώδη δικαιώματα⁹⁹ και, ως εκ τούτου, στηρίζει τις προσπάθειες ψηφιοποίησης των κρατών μελών. Ταυτόχρονα, η ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης πρέπει να πραγματοποιείται κατά τρόπο που να εγγυάται τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και, μεταξύ άλλων, να διασφαλίζεται η δυνατότητα διεξαγωγής δικών με αυτοπρόσωπη παράσταση στους διαδίκους που τις χρειάζονται για την αποτελεσματική άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους¹⁰⁰.

4. Προώθηση της χρήσης του Χάρτη ως πυξίδας για τα θεσμικά όργανα της ΕΕ

Στη στρατηγική για τον Χάρτη, η Επιτροπή επισημαίνει ότι η συμμόρφωση με τον Χάρτη έχει καίρια σημασία για τη βιωσιμότητα της νομοθεσίας της ΕΕ. Δεσμεύτηκε να **αξιολογεί τη συμμόρφωση με τον Χάρτη νευραλγικών πρωτοβουλιών** που θα μπορούσαν να έχουν σημαντικό αντίκτυπο στα θεμελιώδη δικαιώματα ήδη κατά το προπαρασκευαστικό στάδιο και καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας λήψης αποφάσεων¹⁰¹.

Η Επιτροπή, για να βοηθήσει καλύτερα το προσωπικό της ΕΕ κατά την αξιολόγηση των επιπτώσεων στα θεμελιώδη δικαιώματα, επικαιροποίησε **τις κατευθυντήριες γραμμές για το προσωπικό της όσον αφορά την εφαρμογή του Χάρτη στις εκτιμήσεις επιπτώσεων**¹⁰² και θα τις διαδώσει ως πηγή πληροφοριών για τους υπευθύνους χάραξης πολιτικής σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, σύμφωνα με τη δέσμευση που ανέλαβε στο πλαίσιο της στρατηγικής. Εκτός από τα τακτικά σεμινάρια κατάρτισης για τη βελτίωση της νομοθεσίας, η Επιτροπή έχει αναπτύξει **ειδικό μάθημα κατάρτισης με θέμα «Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ στις εκτιμήσεις επιπτώσεων»** με σκοπό την κατάρτιση του προσωπικού της ΕΕ σχετικά με τον Χάρτη και την καθοδήγησή του όσον αφορά την αξιολόγηση των επιπτώσεων των νομοθετικών προτάσεων στα θεμελιώδη δικαιώματα σύμφωνα με τους κανόνες για τη βελτίωση της νομοθεσίας¹⁰³. Ο FRA έχει επίσης προσφέρει συμβουλές στα θεσμικά όργανα της ΕΕ και στα κράτη μέλη σχετικά με την αξιολόγηση των επιπτώσεων των νομοθετικών σχεδίων και των πολιτικών στα θεμελιώδη δικαιώματα. Τα **διαδικτυακά μαθήματα σχετικά με τον Χάρτη** της Επιτροπής περιέχουν συμβουλές για το προσωπικό της ΕΕ σχετικά με τον τρόπο διασφάλισης της συμμόρφωσης με τα θεμελιώδη δικαιώματα κατά τη διαμόρφωση νομοθετικών πρωτοβουλιών.

⁹⁹ [COM\(2025\) 801 final](#), [COM\(2025\) 802 final](#), σ. 2.

¹⁰⁰ [COM\(2023\) 786 final](#), Πραγματική δικαστική προστασία και αποτελεσματική πρόσβαση στη δικαιοσύνη, σ. 6.

¹⁰¹ Οι δεσμεύσεις αυτές αποτελούν συνέχεια των διαρκών προσπαθειών για ενημέρωση του προσωπικού της ΕΕ σχετικά με τις απαιτήσεις που αφορούν τα θεμελιώδη δικαιώματα, βλ. [COM\(2010\) 057](#).

¹⁰² C(2025) 8354. Οι κατευθυντήριες γραμμές συμπληρώνουν το [εργαλείο αριθ. 29 της εργαλειοθήκης για τη βελτίωση της νομοθεσίας](#) με τίτλο «Θεμελιώδη δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της ισότητας». Σύμφωνα με το εργαλείο αριθ. 29, όλες οι πράξεις και οι πρωτοβουλίες της Επιτροπής πρέπει να συμμορφώνονται με τον Χάρτη.

¹⁰³ Το μάθημα πραγματοποιείται διαδικτυακά τέσσερις φορές τον χρόνο. Το 2023 και το 2024 περίπου 170 μέλη του προσωπικού της ΕΕ έλαβαν κατάρτιση στο πλαίσιο οκτώ μαθημάτων. Τα τέσσερα μαθήματα κατάρτισης του 2025 δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί.

Η Επιτροπή βασίζεται σε **συνεισφορές των συμφεροντούχων** κατά την προετοιμασία των πρωτοβουλιών της, μεταξύ άλλων και όσον αφορά την **ενσωμάτωση του Χάρτη στις πολιτικές και στις προτάσεις της**¹⁰⁴. Η κοινωνία των πολιτών λαμβάνει επίσης μέρος μέσω σειράς αποκεντρωμένων μορφών διαρθρωμένου διαλόγου και διαβουλεύσεων και συμμετέχει σε πολυάριθμες ομάδες εμπειρογνομόνων της Επιτροπής. Η νέα στρατηγική της ΕΕ για την κοινωνία των πολιτών θεσπίζει κοινό πλαίσιο για την καθοδήγηση και την ενίσχυση της συνεργασίας της Επιτροπής με τις οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

Η **ειδική ομάδα για την ισότητα**¹⁰⁵ της Επιτροπής εργάζεται για να διασφαλίσει την ενσωμάτωση των ζητημάτων ισότητας σε όλες τις πρωτοβουλίες. Η ειδική ομάδα έχει αναπτύξει διαδικασίες με σκοπό να καθοδηγεί το προσωπικό της Επιτροπής ώστε να διασφαλίζει ότι οι πολιτικές, η νομοθεσία και τα χρηματοδοτικά προγράμματα της ΕΕ προωθούν την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών και καταπολεμούν τις διακρίσεις. Έχει επίσης παράσχει κατάρτιση στο προσωπικό σχετικά με την ενσωμάτωση της διάστασης της ισότητας¹⁰⁶. Επιπροσθέτως, οι **στρατηγικές για την Ένωση ισότητας** συμβάλλουν στη μετουσίωση των ζητημάτων της ισότητας και της απαγόρευσης των διακρίσεων σε δράσεις πολιτικής¹⁰⁷.

Επιπλέον, **οι συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα στις οποίες η ΕΕ είναι συμβαλλόμενο μέρος**¹⁰⁸ καθοδηγούν τη χρήση του Χάρτη από τα θεσμικά όργανα της ΕΕ, καθώς η ΕΕ υποχρεούται να συμμορφώνεται με τα πρότυπά τους κατά τη νομοπαρασκευαστική της διαδικασία. Επομένως, η προσχώρηση στην ΕΕ ενισχύει την εφαρμογή του Χάρτη στους

¹⁰⁴ Μεταξύ άλλων μέσω της πύλης [«Πείτε την άποψή σας» — Δημόσιες διαβουλεύσεις και σχόλια](#) και στοχευμένων διαβουλεύσεων. Η πύλη επικαιροποιήθηκε σε ενιαίο σημείο εισόδου για δημόσιες διαβουλεύσεις, για την Ευρωπαϊκή Πρωτοβουλία Πολιτών και ως διαδραστική πλατφόρμα συζήτησης.

¹⁰⁵ Αποτελείται από εκπροσώπους των υπηρεσιών της Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Υπηρεσίας Εξωτερικής Δράσης και επικουρείται από γραμματεία.

¹⁰⁶ Έως τον Νοέμβριο του 2024 η ειδική ομάδα είχε διοργανώσει 23 σεμινάρια κατάρτισης για υπαλλήλους της Επιτροπής και είχε συμβάλει στην αύξηση των δραστηριοτήτων ευαισθητοποίησης.

¹⁰⁷ [Ισότητα και συμπερίληψη: κύριες δράσεις — Ευρωπαϊκή Επιτροπή](#). Τον Οκτώβριο του 2025 η Επιτροπή ενέκρινε τη [στρατηγική για την ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ 2026-2030](#). Για τον καθορισμό κοινών στόχων, την παροχή καθοδήγησης και την ενίσχυση του συντονισμού, η στρατηγική βασίζεται στην προηγούμενη. Ο [χάρτης πορείας για τα δικαιώματα των γυναικών](#), που εγκρίθηκε τον Μάρτιο του 2025, περιλαμβάνει δεσμεύσεις για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών σύμφωνα με το άρθρο 23 του Χάρτη. Η στρατηγική για την ισότητα των φύλων 2026-2030 θα βασιστεί στον χάρτη πορείας, παρουσιάζοντας μέτρα για την προώθηση της ισότητας των φύλων. Το [σχέδιο δράσης της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού 2020-2025](#) θα διαδεχθεί η νέα [στρατηγική της ΕΕ για την καταπολέμηση του ρατσισμού 2026-2030](#). Το σχέδιο δράσης της ΕΕ επιβεβαιώνει ότι τα μέτρα για την καταπολέμηση των διακρίσεων, του ρατσισμού, της ξενοφοβίας και άλλων μορφών μισαλλοδοξίας στηρίζονται σε ένα καθιερωμένο νομικό πλαίσιο της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων της ισότητας και της απαγόρευσης των διακρίσεων όπως προβλέπονται στα άρθρα 20 και 21 του Χάρτη. Το ίδιο επισημαίνεται στο [στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την ισότητα, την ένταξη και τη συμμετοχή των Ρομά για την περίοδο 2020-2030](#) σε σχέση με τη δράση για την καταπολέμηση του αντιτσιγγανισμού και των διακρίσεων κατά των Ρομά. Η ενδιάμεση έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του, η οποία δημοσιεύτηκε το 2024, επισημαίνει ότι η συμμόρφωση με τον Χάρτη αποτελεί οριζόντια αρχή. Βλ. επίσης [Στρατηγική της ΕΕ για την καταπολέμηση του αντισημιτισμού και τη διαφύλαξη της εβραϊκής ζωής \(2021-2030\)](#).

¹⁰⁸ Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας ([Προσχώρηση της ΕΕ στη σύμβαση της Κωνσταντινούπολης | EUR-Lex](#)). Η σύμβαση της Κωνσταντινούπολης είναι η δεύτερη διεθνής σύμβαση για τα ανθρώπινα δικαιώματα στην οποία προσχώρησε η ΕΕ, μετά τη σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία ([απόφαση — 2010/48 — EL — EUR-Lex](#)) (ΣΗΕΔΑΑ).

τομείς πολιτικής που καλύπτονται από τις εν λόγω συμβάσεις¹⁰⁹. Η διαδικασία προσχώρησης της ΕΕ στην **Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου** επίσης συνεχίστηκε¹¹⁰ με σκοπό να διασφαλιστεί ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα στην ΕΕ υπόκεινται σε πρόσθετο εξωτερικό έλεγχο.

Για να αναπτυχθεί η ενσωμάτωση του Χάρτη σε ολόκληρη τη νομοθετική διαδικασία της ΕΕ, η Επιτροπή **κάλεσε επίσης το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να χρησιμοποιούν τα εργαλεία που έχουν στη διάθεσή τους**¹¹¹ προκειμένου να διασφαλίζουν την αποτελεσματική εφαρμογή του Χάρτη. Οι προεδρίες του Συμβουλίου διοργάνωσαν μαθήματα κατάρτισης σχετικά με την εφαρμογή του Χάρτη για το προσωπικό του Συμβουλίου και τις αντιπροσωπείες των κρατών μελών. Το 2024 η κατάρτιση επικεντρώθηκε στον ρόλο κάθε θεσμικού οργάνου στην εκτίμηση των επιπτώσεων στα θεμελιώδη δικαιώματα κατά τη διενέργεια εκτιμήσεων επιπτώσεων. Για την περαιτέρω ενίσχυση των εργασιών αυτών, η **Επιτροπή ενθαρρύνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να οργανώσουν ανταλλαγές βέλτιστων πρακτικών** για να διασφαλίζουν την τήρηση του Χάρτη καθ' όλη τη διάρκεια του νομοθετικού κύκλου. **Καλεί το Συμβούλιο να συνεχίσει να αυξάνει την ευαισθητοποίηση σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές του για τη συμμόρφωση** με τα θεμελιώδη δικαιώματα στις ομάδες εργασίας του Συμβουλίου.

Σύμφωνα με τη στρατηγική για τον Χάρτη, η Επιτροπή συνέχισε να διασφαλίζει ότι οι **εσωτερικές και εξωτερικές δράσεις της ΕΕ για την προώθηση και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων είναι συνεκτικές και αλληλοενισχύονται**. Το 2020 ενέκρινε το σχέδιο δράσης της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία για την περίοδο 2020-2024¹¹². Το σχέδιο καθοδηγεί το διμερές και πολυμερές έργο της ΕΕ στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ευθυγραμμίζεται με τον Χάρτη¹¹³.

Σε πολυμερές επίπεδο, η ΕΕ συνεργάζεται με το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Ηνωμένων Εθνών, την Τρίτη επιτροπή και τη Γενική Συνέλευση και υποστηρίζει την εντολή και την ανεξαρτησία του Ύπατου Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Από το 2020 η ΕΕ

¹⁰⁹ Ιδίως το άρθρο 21 σχετικά με την απαγόρευση των διακρίσεων, το άρθρο 23 σχετικά με την ισότητα γυναικών και ανδρών και το άρθρο 26 σχετικά με την ένταξη των ατόμων με αναπηρίες. Η [στρατηγική για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία](#) περιλαμβάνει δράσεις για την εφαρμογή της ΣΗΕΔΑΑ στην ΕΕ σύμφωνα με τα θεμελιώδη δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία.

¹¹⁰ Αίτηση γνωμοδότησης δυνάμει του άρθρου 218 παράγραφος 11 της ΣΛΕΕ, της 21ης Νοεμβρίου 2025.

¹¹¹ Όπως οι κατευθυντήριες γραμμές του Συμβουλίου για τον έλεγχο συμμόρφωσης με τα θεμελιώδη δικαιώματα, έγγραφο 5377/15 της 20ής Ιανουαρίου 2015, ή το άρθρο 40 του Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, και η διοργανική συμφωνία για τη βελτίωση του νομοθετικού έργου (ΕΕ L 123 της 12.5.2016, σ. 12).

¹¹² Η ΕΕ καταγράφει την εφαρμογή του [σχεδίου δράσης](#) στις ετήσιες εκθέσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία στον κόσμο. Βλ., για παράδειγμα, την [ετήσια έκθεση του 2024 για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία στον κόσμο](#). Χρησιμοποιεί όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή της για την εφαρμογή του, συμπεριλαμβανομένων των κατευθυντήριων γραμμών της ΕΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα, των συμπερασμάτων του Συμβουλίου, διαβημάτων, στρατηγικών επικοινωνιών και διαλόγων για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

¹¹³ Το 2023 πραγματοποιήθηκε ενδιάμεση επανεξέταση η οποία κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το σχέδιο δράσης ήταν αποτελεσματικό όσον αφορά την καθοδήγηση των εξωτερικών δράσεων για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία. Ως αποτέλεσμα, το 2024 το σχέδιο δράσης παρατάθηκε έως τον Δεκέμβριο του 2027. [Η ΕΕ παρατείνει το σχέδιο δράσης της για τα ανθρώπινα δικαιώματα και τη δημοκρατία έως το 2027](#).

έχει διεξαγάγει πάνω από 60 διαλόγους και διαβουλεύσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα με τρίτα μέρη¹¹⁴.

Η ΕΕ, σύμφωνα με τη δέσμευσή της να **λαμβάνει υπόψη τον Χάρτη κατά την προετοιμασία και τη διαπραγμάτευση των εμπορικών και επενδυτικών συμφωνιών**, συνέχισε να παρακολουθεί τη συμμόρφωση των τρίτων χωρών με τα διεθνή πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα¹¹⁵. Η ΕΕ εφαρμόζει την εμπορική πολιτική της, συμπεριλαμβανομένων των κεφαλαίων για το εμπόριο και τη βιώσιμη ανάπτυξη των εμπορικών συμφωνιών της, με γνώμονα την ανακοίνωση του 2022 με τίτλο «*Η ισχύς των εμπορικών εταιρικών σχέσεων: μαζί για μια πράσινη και δίκαιη οικονομική ανάπτυξη*»¹¹⁶ και την ανακοίνωση του 2022 για «*την αξιοπρεπή εργασία παγκοσμίως*»¹¹⁷. Η Επιτροπή συνέχισε να εξετάζει τις καταγγελίες των συμφεροντούχων σχετικά με τη μη συμμόρφωση των εταίρων με τις δεσμεύσεις που αναλαμβάνουν τα συμβαλλόμενα μέρη εμπορικών συμφωνιών¹¹⁸.

Επιπροσθέτως, η Επιτροπή εξακολούθησε να στηρίζει **τις χώρες της διεύρυνσης ώστε να ευθυγραμμιστούν με τα πρότυπα της ΕΕ για τα θεμελιώδη δικαιώματα**. Οι υποψήφιες χώρες πρέπει να ευθυγραμμιστούν σταδιακά με τις διατάξεις του Χάρτη, προκειμένου να επιτευχθεί πλήρης ευθυγράμμιση έως την ημερομηνία προσχώρησης. Η Επιτροπή παρέχει στήριξη υπό μορφή οικονομικής και τεχνικής βοήθειας στον τομέα αυτόν και παρακολουθεί την πρόοδο μέσω της ετήσιας δέσμης μέτρων για τη διεύρυνση¹¹⁹.

Οι υποψήφιες χώρες και οι χώρες με συμφωνία σύνδεσης μπορούν να ζητήσουν να τους χορηγηθεί **στον FRA καθεστώς παρατηρητή** για να μπορέσουν να ευθυγραμμίσουν τη νομοθεσία και τις πολιτικές τους με το κεκτημένο στον τομέα των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Η Αλβανία, η Βόρεια Μακεδονία και η Σερβία έχουν επί του παρόντος καθεστώς παρατηρητή και άλλες υποψήφιες χώρες έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον να τους χορηγηθεί αυτό το καθεστώς¹²⁰.

5. Περαιτέρω ευαισθητοποίηση των πολιτών ως προς τα δικαιώματα που έχουν δυνάμει του Χάρτη

¹¹⁴ Η Επιτροπή υποστηρίχθηκε από τον FRA, ο οποίος παρείχε παραδείγματα του τρόπου με τον οποίο η ΕΕ διασφαλίζει την εφαρμογή του Χάρτη.

¹¹⁵ [Σύστημα γενικευμένων προτιμήσεων](#). Οι εργασίες διεξάγονται στο πλαίσιο του ειδικού καθεστώτος κινήτρων για την αιφόρο ανάπτυξη και τη χρηστή διακυβέρνηση (ΣΓΠ+) και μέσω δέσμευσης στο πλαίσιο του καθεστώτος «Όλα εκτός από όπλα». Επιπλέον, ο σεβασμός, η προώθηση και η εφαρμογή στην πράξη των αρχών της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα στην εργασία αποτελεί μέρος των δεσμεύσεων που αναλαμβάνουν τα συμβαλλόμενα μέρη εμπορικών συμφωνιών. Οι αρχές αυτές αφορούν τη διασφάλιση της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι και του δικαιώματος συλλογικών διαπραγματεύσεων, την εξάλειψη όλων των μορφών καταναγκαστικής ή υποχρεωτικής εργασίας, την κατάργηση της παιδικής εργασίας, την εξάλειψη των διακρίσεων όσον αφορά την απασχόληση και την εργασία καθώς και ένα ασφαλές και υγιές εργασιακό περιβάλλον.

¹¹⁶ [COM\(2022\) 409 final](#).

¹¹⁷ [COM\(2022\) 66 final](#).

¹¹⁸ [Ενιαίο σημείο εισόδου | Access2Markets](#).

¹¹⁹ Η Επιτροπή αναμένει από τους εταίρους της πολιτικής για τη διεύρυνση να συστήσουν θεσμικά όργανα και να δημιουργήσουν πλαίσια που θα αντικατοπτρίζουν εκείνα που απαιτούνται για τα κράτη μέλη. Αξιολογεί την τρέχουσα κατάσταση και την πρόοδο που έχει σημειωθεί.

¹²⁰ Η συμμετοχή στον FRA με το καθεστώς του παρατηρητή είναι επωφελής, για παράδειγμα, για τη βελτίωση της συλλογής δεδομένων, της κατάρτισης και της ανάπτυξης ικανοτήτων.

Το τελευταίο σκέλος της στρατηγικής για τον Χάρτη επικεντρώνεται στην ευαισθητοποίηση του κοινού. Σύμφωνα με έρευνα του Ευρωβαρόμετρου σχετικά με τις γνώσεις για τον Χάρτη, η οποία πραγματοποιήθηκε την άνοιξη του 2025¹²¹, το 49 % των ατόμων είχε ακούσει για τον Χάρτη¹²², ποσοστό που δείχνει ότι έχει επιτευχθεί μέτρια πρόοδος από το 2019. Ωστόσο, μόνο το 12 % των απαντησάντων θεωρούσε ότι ήταν επαρκώς ενημερωμένο σχετικά με τα δικαιώματά του βάσει του Χάρτη, συνεπώς προκύπτει ότι υπάρχει περαιτέρω ανάγκη ευαισθητοποίησης. Οι απαντήσαντες ενδιαφέρονται να μάθουν περισσότερα σχετικά με το πού μπορούν να απευθυνθούν σε περιπτώσεις παραβιάσεων των δικαιωμάτων τους (64 %)¹²³, σχετικά με το περιεχόμενο του Χάρτη (62 %) και τις περιπτώσεις στις οποίες εφαρμόζεται (62 %)¹²⁴.

Η πραγματική δικαστική προστασία είναι απαραίτητη, καθώς επιτρέπει στους πολίτες να διεκδικούν τα θεμελιώδη δικαιώματά τους. Η έρευνα του Ευρωβαρόμετρου του 2025 δείχνει ότι το 23 % των ατόμων, σε περίπτωση παραβίασης των δικαιωμάτων τους που απορρέουν από τον Χάρτη, θα υποβάλει καταγγελία στην αστυνομία, το 21 % θα απευθυνθεί σε θεσμικό όργανο της ΕΕ και το 18 % θα απευθυνθεί σε εθνικό δικαστήριο. Μόνο το 5 % θα επικοινωνήσει με οργάνωση της κοινωνίας των πολιτών. Τα αποτελέσματα αυτά διαφέρουν ελάχιστα μόνο από εκείνα της έρευνας του 2019.

Ήδη από τη στρατηγική του 2010, η Επιτροπή είχε επισημάνει πόσο δύσκολο ήταν για τους πολίτες να γνωρίζουν τα κατάλληλα μέσα έννομης προστασίας σε περιπτώσεις παραβίασης του Χάρτη. Η Επιτροπή λαμβάνει κατά μέσο όρο 1 500 επιστολές από πολίτες ετησίως σχετικά με παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων, οι οποίες αφορούν κυρίως καταστάσεις για τις οποίες δεν έχει καμία αρμοδιότητα, δεδομένου ότι οι καταστάσεις αυτές δεν συνδέονται με το δίκαιο της Ένωσης. Καθώς τα κράτη μέλη έχουν την πρωταρχική ευθύνη να παρέχουν μέσα έννομης προστασίας σε μεμονωμένες περιπτώσεις, στη στρατηγική για τον Χάρτη, η Επιτροπή τα κάλεσε να αναπτύξουν πρωτοβουλίες για την προώθηση της γνώσης των πολιτών σχετικά με τα δικαιώματα που έχουν δυνάμει του Χάρτη και πού μπορούν να απευθύνονται σε περίπτωση παραβίασης αυτών των δικαιωμάτων, ιδίως με την ενδυνάμωση των τοπικών εκπροσώπων. Ωστόσο, οι πρωτοβουλίες αυτές παραμένουν σε μεγάλο βαθμό άγνωστες στο κοινό¹²⁵. Ως εκ

¹²¹ Ειδικό Ευρωβαρόμετρο 563· η έρευνα βασίζεται σε συνεντεύξεις 26 319 ατόμων σε ολόκληρη την ΕΕ.

¹²² Οι γνώσεις σχετικά με τον Χάρτη έχουν αυξηθεί σε 24 από τα 27 κράτη μέλη σε σύγκριση με την έρευνα του 2019 (Ειδικό Ευρωβαρόμετρο 487β). Η μεγαλύτερη αύξηση γνώσεων σημειώθηκε στη Μάλτα (+ 24 εκατοστιαίες μονάδες), στην Κύπρο (+ 17 εκατοστιαίες μονάδες) και στην Ουγγαρία (+ 15 εκατοστιαίες μονάδες). Οι αριθμοί μειώθηκαν στην Αυστρία (-4 εκατοστιαίες μονάδες) και στη Ρουμανία (-3 εκατοστιαίες μονάδες), ενώ παρέμειναν αμετάβλητοι στην Ελλάδα. Πρόκειται για αύξηση 6 εκατοστιαίων μονάδων σε σύγκριση με το 2019 και 10 εκατοστιαίων μονάδων σε σύγκριση με τα πρώτα διαθέσιμα στοιχεία του 2012.

¹²³ Αύξηση κατά 3 εκατοστιαίες μονάδες σε σύγκριση με την έρευνα του 2019.

¹²⁴ Αύξηση κατά 1 εκατοστιαία μονάδα σε σύγκριση με την έρευνα του 2019. Μόνο το 11 % των απαντησάντων μπορούσαν να προσδιορίσουν τις περιπτώσεις στις οποίες εφαρμόζεται ο Χάρτης, δηλαδή τότε τα θεσμικά όργανα της ΕΕ προβαίνουν σε ενέργειες και τότε τα κράτη μέλη εφαρμόζουν το δίκαιο της ΕΕ. Ωστόσο, το ποσοστό αυτό παρουσιάζει βελτίωση έναντι του 7 % στην έρευνα του 2019. Ειδικό Ευρωβαρόμετρο 563, σ. 18, 35· ειδικό Ευρωβαρόμετρο 487β, σ. 15.

¹²⁵ Το 92 % των σημείων επαφής που απάντησαν αναφέρει την ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών σχετικά με τον Χάρτη, αλλά δεν υπάρχουν διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με την παροχή πληροφοριών στο κοινό. Μόνο το 20 % των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών που απάντησαν αναφέρει ότι προωθεί τον Χάρτη παρέχοντας πληροφορίες σχετικά με τα διαθέσιμα μέσα έννομης προστασίας· διαβούλευση με την κοινωνία των πολιτών, ερώτηση 20.

τούτου, υπάρχουν δυνατότητες **παροχής στο κοινό περισσότερων πληροφοριών σχετικά με τον τρόπο εξεύρεσης αποτελεσματικών μέσων έννομης προστασίας**. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή καλεί τα κράτη μέλη να συνεργαστούν με ανεξάρτητους οργανισμούς θεμελιωδών δικαιωμάτων και με την κοινωνία των πολιτών για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα και τα διαθέσιμα μέσα έννομης προστασίας σε περιπτώσεις παραβιάσεων των θεμελιωδών δικαιωμάτων σε όλα τα επίπεδα.

Στη στρατηγική για τον Χάρτη, η Επιτροπή υπογράμμισε επίσης **τον ζωτικό ρόλο των τοπικών αρχών στην ευαισθητοποίηση σχετικά με τον Χάρτη**. Οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές βρίσκονται σε πλεονεκτική θέση για να διοργανώνουν πρωτοβουλίες ευαισθητοποίησης, συμπεριλαμβανομένων εκστρατειών ενημέρωσης, δραστηριοτήτων συμμετοχής της κοινότητας, κατάρτισης των τοπικών υπαλλήλων και ενημέρωσης του κοινού για εκπαιδευτικά θέματα, όπως οι «Ημέρες του Χάρτη». Ακόμη και αν επί του παρόντος οι δυνατότητες αυτές δεν αξιοποιούνται επαρκώς¹²⁶, οι σχετικές προσπάθειες εξακολουθούν να είναι σημαντικές για να καταστεί ο Χάρτης πιο προσιτός στους πολίτες.

Η Επιτροπή έλαβε επίσης υπόψη τη σημασία της επεξήγησης των θεμελιωδών δικαιωμάτων στους πολίτες μέσω βιοματικών ιστοριών. Από το 2021 έως το 2022 διεξήγαγε εκστρατεία ευαισθητοποίησης για την ενημέρωση των πολιτών σχετικά με τα δικαιώματα που έχουν δυνάμει του Χάρτη¹²⁷. Το 2025, επ' ευκαιρία της **25ης επετείου της διακήρυξης του Χάρτη**, η Επιτροπή διεξάγει εκστρατεία στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης για να αυξήσει την ενημέρωση σχετικά με τα επιμέρους άρθρα του Χάρτη και τι σημαίνουν για τους πολίτες τα θεμελιώδη δικαιώματα.¹²⁸

Το πρόγραμμα Erasmus+ έχει επίσης στηρίξει έργα σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα και **την προβολή των δικαιωμάτων του Χάρτη στους νέους**¹²⁹. Επιπροσθέτως, η εκπαίδευση σε θέματα θεμελιωδών αξιών και ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί βασικό μέρος του θεματολογίου εκπαίδευσης για την ιδιότητα του παγκόσμιου πολίτη στο πλαίσιο του προγράμματος για την εκπαίδευση σε θέματα ανάπτυξης και ευαισθητοποίησης (DEAR)¹³⁰.

Στη στρατηγική για τον Χάρτη, η Επιτροπή δεσμεύτηκε επίσης να **ευαισθητοποιήσει τα παιδιά ως προς τα δικαιώματά τους** στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού¹³¹. Η στρατηγική, η οποία εγκρίθηκε το 2021, αναπτύχθηκε από κοινού με τα παιδιά και για τα παιδιά με σκοπό να φέρει τις πολιτικές και τη νομοθεσία της ΕΕ πιο κοντά

¹²⁶ Διαβούλευση με τις τοπικές και τις περιφερειακές αρχές, ερωτήσεις 12 και 13, όπου το 4 % των απαντησάντων αναφέρει ότι έχει διοργανώσει δραστηριότητες επικοινωνίας σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα με την κοινότητά του και το 6 % με τοπικούς πολιτικούς.

¹²⁷ [#RightHereRightNow](#). Η εκστρατεία κάλυψε πέντε θεμελιώδη δικαιώματα και επικεντρώθηκε σε κοινό από τις ηλικιακές ομάδες 15-24 και 25-39 ετών στις CY, MT, NL και SE. Οι αποδέκτες της εκστρατείας ήταν κατά 30 % πιθανότερο να γνωρίζουν σχετικά με τον Χάρτη και κατά 14,85 % πιθανότερο να γνωρίζουν τον ρόλο της ΕΕ στην προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων.

¹²⁸ EU Rights | LinkedIn· [EU Justice and Consumers](#) | Facebook.

¹²⁹ [COM\(2024\) 456 final](#), σ. 18-20.

¹³⁰ [Έργα — Πρόγραμμα DEAR της ΕΕ](#).

¹³¹ [Στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού \[COM\(2021\) 142 final\]](#).

στα παιδιά¹³². Τα παιδιά συνέβαλαν επίσης στη σύνταξη κατευθυντήριων γραμμών για να καταστούν τα έγγραφα απλούστερα και πιο προσβάσιμα¹³³. Από το 2022 που δημιουργήθηκε η **πλατφόρμα της ΕΕ για τη συμμετοχή των παιδιών**¹³⁴, ζητήθηκε η γνώμη των παιδιών σχετικά με επιλεγμένες πρωτοβουλίες πολιτικής και εξασφαλίστηκε η συμμετοχή τους στη «μετουσίωση» των πρωτοβουλιών αυτών σε φιλικές προς τα παιδιά μορφές.

Για την περαιτέρω ενίσχυση της παροχής πληροφοριών και της ευαισθητοποίησης σχετικά με τον Χάρτη, η **Επιτροπή θα συνεχίσει να χρηματοδοτεί τις προσπάθειες αυτές σε εθνικό, τοπικό και περιφερειακό επίπεδο** μέσω του προγράμματος CERV και του διαδόχου του, του προτεινόμενου σκέλους CERV+ του προγράμματος AgoraEU, μόλις εγκριθεί, και διοργανώνοντας ίδιες δραστηριότητες ευαισθητοποίησης, συμπεριλαμβανομένων επικοινωνιακών δραστηριοτήτων και διάσκεψης για τον εορτασμό της 25ης επετείου του Χάρτη.

6. Συμπέρασμα

Ένα τέταρτο του αιώνα μετά τη διακήρυξή του, ο **Χάρτης καθοδηγεί σταθερά τις πολιτικές και τη νομοθεσία της ΕΕ καθώς και την υλοποίηση και την εφαρμογή τους στα κράτη μέλη**. Η παρούσα ενδιάμεση επανεξέταση δείχνει ότι οι περισσότερες από τις δεσμεύσεις πολιτικής που περιέχονται στη στρατηγική για τον Χάρτη έχουν εκπληρωθεί. Η Επιτροπή ενίσχυσε τη συνεργασία με τα κράτη μέλη, στήριξε την κοινωνία των πολιτών και τους ανεξάρτητους φορείς θεμελιωδών δικαιωμάτων, προώθησε τη δικαστική κατάρτιση και ενίσχυσε τη χρήση του Χάρτη στις νομοθετικές διαδικασίες. Οι διαβουλεύσεις που πραγματοποιήθηκαν για την παρούσα επανεξέταση επιβεβαιώνουν επίσης ότι οι συμφεροντούχοι σε ολόκληρη την ΕΕ αναλαμβάνουν ουσιαστική δράση σύμφωνα με τη στρατηγική.

Ταυτόχρονα, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις όσον αφορά τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής του Χάρτη. Η ευαισθητοποίηση των δημόσιων αρχών, των επαγγελματιών και του ευρύτερου κοινού σχετικά με τον Χάρτη πρέπει να βελτιωθεί. Η διαρκής ανάπτυξη ικανοτήτων, η βελτιωμένη πρόσβαση σε πληροφορίες καθώς και η παρακολούθηση και η επιβολή εξακολουθούν να έχουν ουσιαστική σημασία για τη διασφάλιση της συνεπούς υλοποίησης και εφαρμογής του Χάρτη σε όλα τα επίπεδα. Ειδικότερα, οι προσπάθειες θα πρέπει να επικεντρωθούν στην κλιμάκωση της παροχής πληροφοριών και κατάρτισης, ώστε πολύ περισσότεροι δημόσιοι υπάλληλοι, συμφεροντούχοι της κοινωνίας των πολιτών και επαγγελματίες του κλάδου της δικαιοσύνης να μπορούν να επωφεληθούν από τα εν λόγω μέτρα και να συμβάλουν στην αύξηση της συνολικής εφαρμογής του Χάρτη. Η παρούσα ενδιάμεση επανεξέταση καθορίζει περαιτέρω μέτρα στους τομείς αυτούς.

Κατά το δεύτερο ήμισυ της υλοποίησης της στρατηγικής για τον Χάρτη, η Επιτροπή θα αναπτύξει περαιτέρω τις ετήσιες εκθέσεις της για τον Χάρτη και θα λάβει ενισχυμένα μέτρα για τη στήριξη της υλοποίησης και της εφαρμογής του Χάρτη στα κράτη μέλη. Θα οργανώσει

¹³² Βλ. [σχέδιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τα δικαιώματα του παιδιού](#), μια ευανάγνωστη έκδοση της στρατηγικής για τα παιδιά.

¹³³ [Creating child-friendly versions of written documents, a guide](#) (Οδηγός για τη δημιουργία φιλικών προς τα παιδιά εκδόσεων γραπτών εγγράφων).

¹³⁴ [Πλατφόρμα της ΕΕ για τη συμμετοχή των παιδιών | Ευρωπαϊκή Ένωση](#). Ο ιστότοπος της πλατφόρμας παρέχει πληροφορίες για τα παιδιά και σχετικά με τα δικαιώματά τους με παιδοκεντρικό και φιλικό προς το παιδί τρόπο. Η πλατφόρμα προωθεί και εφαρμόζει στην πράξη το δικαίωμα ακρόασης των παιδιών.

τις εργασίες των σημείων επαφής για τον Χάρτη στο πλαίσιο δικτύου της Επιτροπής για να υποστηρίξει τις προσπάθειές τους να διασφαλίσουν τον αποτελεσματικό συντονισμό και τη συνεργασία για την εφαρμογή του Χάρτη και θα δρομολογήσει πρόγραμμα αμοιβαίας μάθησης για να βοηθήσει τους εθνικούς συμφεροντούχους να ανταλλάσσουν βέλτιστες πρακτικές σχετικά με τον Χάρτη σε όλα τα επίπεδα. Απαιτούνται επίσης περαιτέρω προσπάθειες για να διασφαλιστεί ότι η κοινωνία των πολιτών, οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οι ανεξάρτητοι φορείς θεμελιωδών δικαιωμάτων εξακολουθούν να έχουν τη δυνατότητα να υποστηρίζουν την εφαρμογή του Χάρτη. Η Επιτροπή θα υλοποιήσει τις δράσεις στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ για την κοινωνία των πολιτών και θα διερευνήσει την ανάγκη έκδοσης πρόσθετων κατευθυντήριων γραμμών σχετικά με τον ρόλο των ΕΟΑΔ βάσει του δικαίου της Ένωσης.

Απαιτείται αποφασιστική δράση για την ενίσχυση του σεβασμού και της προστασίας των δικαιωμάτων του Χάρτη σε όλους τους τομείς πολιτικής της ΕΕ. Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη και άλλοι συμφεροντούχοι ενθαρρύνονται να προωθήσουν την παρούσα έκθεση σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο. Είναι αναγκαία η συνεχής συνεργασία μεταξύ των θεσμικών οργάνων της ΕΕ, των κρατών μελών και άλλων συμφεροντούχων προκειμένου να διασφαλίζονται η υλοποίηση και η εφαρμογή του Χάρτη από το 2026 έως το 2030 και μετέπειτα.